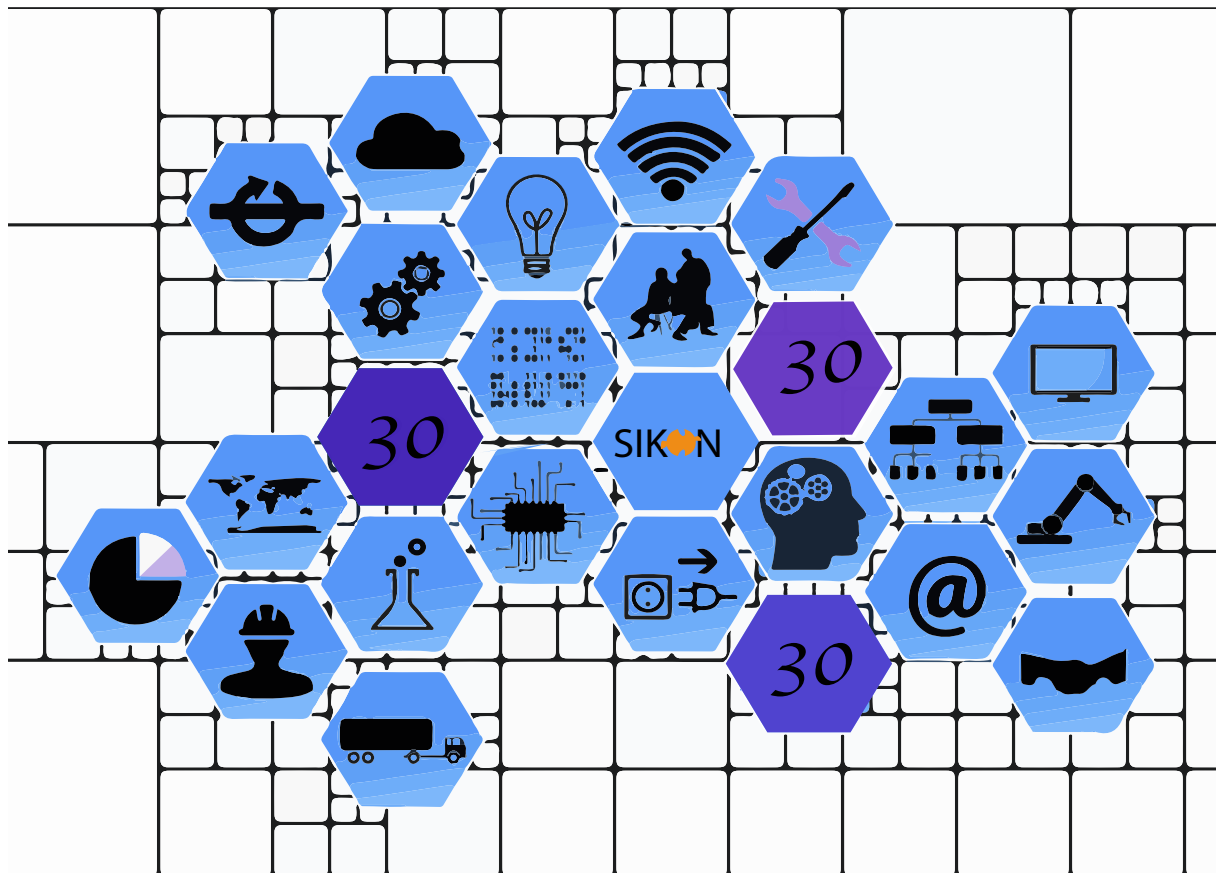

SIKON 2018

30 års jubilæum

Mandag den 23. april & tirsdag den 24. april 2018
Autismekonference i Odense

30 års specialisering på autismerådet

Heidi Thamestrup, landsformand for Landsforeningen Autisme.

Verden ændrer sig kontinuerligt - det gør SIKON også...

For 30 år siden lægger Spies koncernen et afgørende bud, der får Tjæreborg præsten til at sælge sin forretning med at sende danskere på charterferier i middelhavslandene. De Danske Sukkerfabrikker meddeler, at de vil fusionere med De Danske Spritfabrikker, og at de sammen bliver til Danisco A/S.

Det kommunistiske regime i Østeuropa falder fra hinanden. Russerne taber slaget i Afghanistan. Massakren på Den Himmelske Freds Plads i Kina transmitteres, live, på TV.

I Estland, Letland og Litauen dannes en 600 km. lang kæde bestående af 2 millioner menneskekroppe; kæden navngives som "Den baltiske kæde" og symboliserer et ønske om selvstændighed fra det sovjetiske regime.

Barbara Clementine Harris indvies som den første kvindelige biskop nogensinde. Berlinmuren falder, og den allerførste autismekonference i Danmark, SIKON konferencen, afholdes første gang - for mere end 75 dedikerede professionelle i København...

Vi vil ikke bare følge med - vi vil vise vejen

For 30 år siden havde vi ikke internet, hvor vi kunne google autisme. Viden havde kun én dimension. Det hørte til tiden, og på det tidspunkt i verdenshistorien var den ene dimension rigeligt - men sådan er det ikke i dag. Vi er dygtige til at vælge til og måske særligt til at vælge fra. Vi spiller ikke tiden på emner, der ikke interesserer os lige nu, og vi lader ikke andre spille vores tid for os.

I SIKON synes vi, at det er en positiv udvikling. Det er positivt, at konferencedeltagere er kritiske forbrugere, der vælger emner til, når det har relation til deres arbejde. Positivt. At tilbuddet af interessante oplægsholdere med specifik autismeviden i dag er bredere end nogensinde. Netop derfor har SIKON konferencen fået mange flere dimensioner.

Programmet for SIKON konferencen varer stadig 2 fulde dage med oplæg og vidensdeling fra tidlig morgen til sen eftermiddag - men nu er det dig som deltager, der udvælger de forskellige elementer fra programmet og designer sammensætningen af din unikke autismekonferences indhold.

Meget, meget mere af det hele

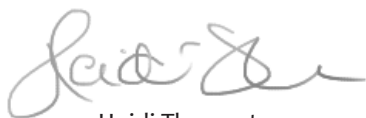
Forskning i genetik kan synes svært gennemskueligt og hverdagsfjernt for de fleste. **Thomas Bourgeron**, professor fra Pasteur Institutet i Paris, mestrer helt unikt at relatere nyligt opdagede genetiske sammenhænge til profiler på autistiske mennesker - og til den variation og kompleksitet, vi kender fra praksis.

Thomas interesserer sig for, hvorfor nogle mennesker med autisme er stærke, har mere modstandskraft og klarer sig bedre end andre - er det noget, der er genetisk bestemt, eller er det noget andet?

DR1 dokumentaren "De skjulte talenter" gjorde **Louise Wille** danmarksberømt fra den ene dag til den anden. På SIKON fortæller Louise om sin verden. Om hvordan hun i en sen alder blev diagnosticeret med autisme, og om hvordan hun ser og oplever de "neurotypiske".

Vi er vores vigtigste værktøj

Når vi vælger uddannelse, gør vi det, fordi der er noget, vi vil - noget, der optager os, som vi vil vide mere om og specialisere os i. Vi, der er pædagoger, lærere, psykologer, læger osv. interesserer os for alt det, der har med mennesker at gøre. Menneskers udvikling. Menneskers dannelse. Menneskers samspil. Menneskers psyke. Vi vil kende til den autistiske neurologi, så vi kan få øje på den autistiske kognition og blive i stand til at reflektere, erkende og forstå de mennesker, vi arbejder med. Vores faglige base er en stor del af vores professionelle liv og en stor del af vores identitet. Vi er vores vigtigste værktøj, og netop det er **Bo Hejlskov Elvén** ekspert i at demonstrere.

Heidi Thamestrup

Olga Bogdashina åbnede for år tilbage et helt ukendt land af viden om sensoriske profiler og autisme. De sidste år har Olga fordybet sig i studier af autistiske menneskers oplevelse af "væren i verden", selvfølelse, spiritualitet og indre liv. Olgas bemærkelsesværdige konklusion er; at vi tolker det, vi ser, som deres tanker og følelser.

SIKON hylder specialiseringen

Siden 2015 har 5 specialiserede autismitilbud, dækkende en stor del af Danmark, arbejdet målrettet på at få øje på og udfolde livsperspektiver for autistiske mennesker.

Projektet har genereret helt ny og banebrydende viden, ikke bare i Danmark, men også i Europa og på verdensplan. For 30 år siden vidste vi ikke, at autisme var et handicap, der fulgte et menneske hele livet. Vi vidste heller ikke, hvor afgørende det er for autistiske mennesker, når der sker små ændringer i deres dagligdag.

Vi havde ikke vores opmærksomhed på, hvor meget tendenser i det omgivende samfund, pædagogiske metoder, livssyn og politik influerer på autistiske menneskers sundhed. Eller hvor vigtigt det pædagogiske relationsarbejde - det professionelle blik på relationen - er for autistiske menneskers livskvalitet.

Alt det kan du få mere viden om på **SIKON...**

Tid:	Plenum:	Tema:	Autisme:	Pædagogisk udvikling:
8.00	Registrering 8.30 - 9.30			
9.30	Åbning 9.30 - 10.00			
10.00	Bo Hejlskov Elven 10.00 - 11.00			
11.30	Judy Eaton 11.30 - 12.30		Christian og Sif Stewart-Ferrer 11.00 - 12.00	Hans Kastbjerg Anne-Mette Sohn Jensen 11.00 - 12.00
12.00		Louise Wille & Linda Schwartz Larsen 12.00 - 13.00		
12.30			Anne Skov Jensen 12.30 - 13.30	Catrine Madsin Signe Lærke Pedersen Michael H. Kvistgaard 12.30 - 13.30
13.00				
13.30	Thomas Bougeron 13.30 - 14.30			
14.00		Kirsten Callesen Dorthe Hölck 14.00 - 15.00	Anine Lindvig 14.00 - 15.00	
14.30				Ingelis Arnsbjerg Sophie Charlotte Lykke Lisbeth Hove 14.30 - 15.30
15.00	Monique Post 15.00 - 16.00			
15.30			Ellen Vallentin Christiansen 15.30 - 16.30	Louise Garde Lissen Tønnies Anne Schwartzbach 15.30 - 16.30
16.00		Olga Bogdashina 16.00 - 17.00		
16.30				
17.00	Gina Davis 17.00 - 18.00		Mette Borchert Vahlun 17.00 - 18.00	Annette Møller Sif Stewart-Ferrer 17.00 - 18.00
17.30				
19.30	30 års jubilæum + underholdning + 19.30 - 24.00			
24.00				

Tid:	Pædagogisk udvikling:	Forskning:	Marked/Event:	Forplejning:
8.00	Registrering 8.30 - 9.30		Marked	
9.30	Åbning 9.30 - 10.00			
10.00	Bo Hejlskov Elven 10.00 - 11.00			
11.30	Kamilla Kobæk Morten Gantzler Oschlag 11.00 - 12.00		Events & Konkurrencer fra udstillere. Tider Annonceres på dagen	Der vil i hele tidsrum 11.30 - 13.00 være frokostbuffet
12.00				
12.30	Jane Sterup Mette Albrektsen 12.30 - 13.30			
13.00				
13.30				
14.00		Freja Hamalainen Sirdorf 14.00 - 15.00		Frugt & Kage i tidsrum 14.00 - 15.00
14.30	Anja Vestergaard Karin Frihed Camilla Høngaard 14.30 - 15.30			
15.00				
15.30	Kirsten Callesen Trine Cervin Sine J. Kolind Møller 15.30 - 16.30	Lise Nielsen & Mette Andersen 15.30 - 16.30		
16.00				Pause 16.00 - 16.30
16.30				
17.00	Mette Jacobsen Simon K. Ankjærgaard 17.00 - 18.00	Cecilia Brynskov 17.00 - 18.00		
17.30				
19.30	30 års jubilæum + underholdning 19.30 - 24.00			
24.00				

Tid:	Plenum:	Tema:	Autisme:	Pædagogisk udvikling:
8.00	Wake Up	Kirsten Callesen 8.00 - 8.55	Betina Gervig Marnow 8.00 - 8.55	Mehdi Owliaie Linda Schwartz Larsen 8.00 - 8.55
9.00	Olga Bogdashina 9.00 - 10.00		Ellen Vallentin Christiansen Anine Lindvig 9.00 - 10.00	Ingelis Arnsbjerg Morten Gantzler Oschlag Trine Cervin Jane Sterup 9.00 - 10.00
9.30				
10.00		Thomas Bourgeron 10.00 - 11.00		
10.30				
11.00	Louise Wille 11.00 - 12.00		Anne Skov Jensen Mette Borchert Vahlun 10.30 - 11.30	Kirsten Callesen Anne Schwartzbach Mette Albrektsen Sif Stewart-Ferrer Camilla Høngaard 10.30 - 11.30
11.30		Bo Hejlskov Elven Gina Davis 11.30 - 12.30		
12.00			Christian og Sif Stewart-Ferrer 12.00 - 13.00	Catrine Madsin Mette Jacobsen Sophie Charlotte Lykke Kamilla Kobæk 12.00 - 13.00
12.30				
13.00		Trine Uhrskov & Marie-Louise Stochholm 13.00 - 14.00		
13.30				
14.00	Jesper Tynell 14.00 - 15.30			
14.30				
15.00				
15.30	Hvad sker der på SIKON 2019			
15.45				

Tid:	Pædagogisk udvikling:	Forskning:	Marked/Event:	Forplejning:
8.00	Mehdi Owliaie Linda Schwartz Larsen 8.00 - 8.55	Kamilla Helkjaer 8.00 - 8.55	Marked	
9.00	Anja Vestergaard Hans Kastbjerg Sine J. Kolind Møller Michael H. Kvistgaard 9.00 - 10.00	Cecilia Brynskov 9.00 - 10.00	Events & Konkurrencer fra udstillere.	Tider Annonceres på dagen
9.30				
10.00				
10.30	Anne-Mette Sohn Jensen Louise Garde Signe Lærke Pedersen Annette Møller Lisbeth Hove 10.30 - 11.30	Freja Hamalainen Sirdorf 10.30 - 11.30		
11.00				
11.30				Der vil i hele tidsrum 11.30 - 13.00 være frokostbuffet
12.00	Lissen Tønnies Simon K. Ankjærgaard Karin Frihed 12.00 - 13.00	Lise Nielsen & Mette Andersen 12.00 - 13.00		
12.30				
13.00				
13.30				
14.00	Jesper Tynell 14.00 - 15.30			
14.30				
15.00				
15.30	Hvad sker der på SIKON 2019			
15.45				

Søndag 22. april 2018 fra kl. 11.30 - 17.45

Radisson Blu Hotel H. C. Andersen
Claus Bergs Gade 5, 5000 Odense

Overraskelse, usikkerhed, lettelse, tristhed, forvirring! Vi reagerer forskelligt, når en diagnose stilles. Men et er fælles. Behovet for at genfinde et livsperspektiv, som rummer glæde, håb, forundring, udvikling og værdighed er fælles. Dette gælder også, når diagnosen er autisme.

Men hvordan sikrer man et liv med plads til glæde, håb, forundring, udvikling og værdighed? Hvad ved vi egentlig om det levede liv, når dette går hånd i hånd med en autismediagnose?

Under temaet "Livsperspektiver" præsenteres vi for en række konkrete beskrivelser af livet inden for "pionergruppen" i den danske autismeverden. Med "Pionergruppen" sigtes der her særligt til de borgere, som modtager nogle af de første autismediagnoser i Danmark. Denne gruppe fik den vanskelige opgave, at skulle lære fagfolk at skelne mellem fornuftige og mindre fornuftige antagelser om autisme – og nogle blev i perioder anbragt under foranstaltninger, som vi i dag vil anse for uværdige rammer. Vi vil med en række cases, baseret på praksisforskning, illustrere, hvordan vi møder disse borgere i dag.

Hvad kan deres historier fortælle os om autisme og livsperspektiver:

- når vi ser på autisme og aldring?
- når vi ser på livet som voksen medborger med autisme?
- og når vi ser på muligheder og indsatsen livet igennem?

Der vil i eftermiddagens oplæg blive sat fokus på betydningen af det levede liv og på betydningen af den kontekst livet leves i, og på hvor meget vi stadig har lære om, og af vore medborgere med autisme.

Landsforeningen Autisme har valgt dette tema som optakt til SIKON 2018 – fordi det er det første forskningsprojekt af sin art på autismeområdet og fordi det rejser en række spørgsmål vedrørende sikring af livskvalitet, sociale relationer og indflydelse på eget liv blandt mennesker med diagnoser inden for autismespektret.

LIVSPERSPEKTIVER I FORHOLD TIL DET LEVEDE LIV MED AUTISME

Program:

11.30 – 12.00 Ankomst og tjek ind

12.00 – 12.45 Frokost

12.45 – 13.00 Eftermiddagen åbnes af **Heidi Thamestrup**

13.00 – 13.25 I grænselandet mellem praksis og forskning.

Oplægsholder **Kirsten Overgaard**, DEFACTUM. En beretning om hvordan mødet mellem daglig praksis og forskningsbaserede metoder kan ændre forestillinger blandt professionelle og livsperspektiver blandt borgere med autisme

13.25 – 14.10 Aldring og aldersrelaterede sygdomme. Ved læge **Mikkel Erik Juul Jensen**.

14.10 – 14.20 Pause ... find din Workshop

14.20 – 15.00 Workshop 1 – 5

15.00 – 15.10 Pause ... find din workshop

15.10 – 15.50 Workshop 1 - 5

15.50 – 16.15 Kaffepause

16.15 – 16.45 Autismen i historien - livsperspektiver og forandringsperspektiver ved **Jannik Beyer**, udviklingskonsulent, u-guide

16.45 – 17.15 Alle ønsker at lykkes ... at leve med en autismediagnose - en personlig beretning ved **Dea Hansen**, Informationsarbejder i Socialstyrelsen

17.15 – 17.45 Refleksion, spørgsmål og afrunding - fagligt panel
Hvad tog vi med os, og hvordan kommer vi videre?

Projektet er støttet af
VELUX FONDEN

Pris for deltagelse kr. 525,-

Læs det fulde program samt indhold på workshops på

www.SIKON.dk

Håndtere, evaluere og forandre

Plenum mandag den 23. april 2018 kl. 10.00 - 11.00

Bo Hejlskov Elven, psykolog, forfatter og foredragsholder

Håndtere, evaluere og forandre er en kvalitetssikringsmodel som er blevet brugt i industrien i flere hundrede år. I de seneste 25 år har den været basen i kvalitetssikringen på sundhedsområdet. Modellen går ud på at personale selvfølgelig skal håndtere det der sker når der opstår uventede situationer. Bagefter bør situationen evalueres, så vi kan forstå hvorfor den opstod. Evalueringen bør lede til forandringer så en lignende situation ikke opstår igen. Modellen bygger på den enkle tanke at det er personalet som er ansvarlige for al forandring, en tanke som er logisk i industrien og på sundhedsområdet.

I pædagogisk arbejde er denne måde at arbejde på generelt fraværende. Vi har sjældent kvalitetssikringsrutiner, og havner ofte i at håndtere de samme uventede situationer igen og igen. En delårsag kan være at vi ofte glemmer at det er personalet som har ansvaret for al forandring og derfor forventer at personer med syrlige behov skal ændre sin adfærd.

Oplægget handler om hvilke metoder vi bør have på de tre områder så vi bliver professionelle både i at håndtere, evaluere og forandre og dermed på sigt mindske problemskabende adfærd og konflikter mellem personer med særlige behov og personale/forældre. Metoderne er udvalgt fordi de understøtter tanken at ansvaret ligger på personale/forældre, en tanke som er grundlaget for at arbejdet skal bære frugt.

Plenum

Autisme og PDA - Anerkendelse, diagnose og støtte

Plenum mandag den 23. april 2018 kl. 11.30 - 12.30

Dr. Judy Eaton, konsulent og klinisk psykolog

Oplægget dækker emnerne:

- Forklaringen på Pathological Demand Avoidance (PDA) samt beskrivelse af forskellene imellem autistiske børn med og uden PDA.
- Karaktertræk ved PDA – inklusiv den historiske baggrund og en opdatering på den nyeste PDA forskning fra England.
- Diagnostiske problematikker, hvor passer PDA ind i diagnosemanualerne DSM 5 og ICD 10/11.
- Den diagnostiske proces – identificering af karaktertræk ved PDA i forbindelse med udredning.
- Kerneproblemer i undervisningen – hvordan lærer og pædagoger kan hjælpe børn med PDA.
- Udfordringer for børn med PDA i klasseværelset – en diskussion af læringsstil samt kognitive styrker og svagheder, observeret hos børn med PDA.
- PDA kan udfordre undervisningen i klasseværelset – forstå, hvad der forårsager problemerne. En diskussion af instinkter, samt ”kæmp, flygt eller frys” reaktioner hos børn med PDA.
- Introduktion til principperne i funktionel analyse og positiv adfærdsstøtte.

At tackle genetisk og neurologisk forskellighed i autisme - fra risiko til modstandsdygtighed

Plenum mandag den 23. april 2018 kl. 13.30 - 14.30

Thomas Bougeron, Professor ved Pasteur Institutet i Paris

Autismens genetiske arkitektur er kompleks. Den er opbygget af en kombination af almindelige og sjældne genvarianter. Tidligere undersøgelser har alle peget på, at der må være en biologisk forbindelse i autisme, der er relateret til synapser imellem nervecellerne. Blandt de forårsagende gener er synapser og stillads proteiner, afgørende for vedligeholdelse og synapsedannelse samt, for en korrekt balance imellem synaptiske strømme. Fund som disse har øget vores viden betragteligt, om de mulige årsager til autisme.

Helt utilsigtet, har fundene også bidraget til en forsimplet opfattelse af autisme som et binært træk fx. muteret eller ikke-muteret. Denne forenkling tilsidesætter den store fænotypiske forskellighed hos autistiske mennesker, hvis genetiske arkitektur - som de fleste komplekse handicap - ikke kan reduceres til et enkelt gen. I denne præsentation vil jeg diskutere vores seneste resultater af befolknings studier, i store populationer samt genetikken i små samfund. Jeg vil også komme ind på musestudier, der kaster nyt lys over arveligheden ved autisme og nogle af de underliggende mekanismer.

Endelig vil jeg illustrere, hvordan vi i øjeblikket studerer modstandsdygtighed for at forstå, hvorfor nogle af de personer der bærer skadelige mutationer ser ud til at være beskyttede, mens andre rammes hårdt.

Plenum

Forståelsen af, at der er ting, man slet ikke forstår

Plenum mandag den 23. april 2018 kl. 15.00 - 16.00

Monique Post

Monique fik en Aspergers diagnose da hun var 25 år. Monique blev tilbudt en stilling som autismekonsulent for den hollandske regering . Monique er i øjeblikket europæisk ambassadør for den hollandske autismeforening (NVA) hun har desuden været involveret i flere forskningsprojekter fx. om 'køn og sundhed hos piger og kvinder med Aspergers'. Moniques firma "Post Presentations" giver hende arbejde som foredragsholder internationalt og i Holland for bl.a. universiteter. Monique har igennem en årrække bidraget som skribent ved hollandske autismemagasiner.

Gennem årene har mange mennesker ment at de nu endelig "forstår" autismen. De har brugt eller opfundet metoder, som de har ment virker på personer med autisme. Hvis vi skal skabe gode relationer og tage ordentligt vare på autistiske mennesker, er vi nødt til at acceptere at vi ikke forstår dem. Vi er nødt til at tilbyde dem, lige den relation de har brug for i netop dette øjeblik. I oplægget er autismeforståelsen, at autisme er en alternativ udvikling, ikke en defekt hjerne. Fokus er ikke kun på forsinkelser i områder med social / følelsesmæssig udvikling, fokus er også på accelerationen i de kognitive evner.

Vores forståelse af autisme, eller, vores mangel på forståelse, har i årenes løb forårsaget meget smerte, for autistiske mennesker og deres familier. Den situation, ser ud som om, den er ved et vendepunkt. Flere og flere mennesker med autisme taler om deres liv og insisterer på, at blive hørt, over hele verden. Det er på tide, at komme videre i vores forståelse. Vi er tydeligtvist kommet videre, når vi forstår og accepterer, at vi ikke forstår den anden person. Uanset om den anden person har autisme eller ej, kan vi forbinde os på et dybere niveau, hvis udgangspunktet er den person der er mest sårbar.

Hvordan kan vi sikre, at personer med autisme først og fremmest betragtes som en person, snarere end deres diagnose - også når de arbejder som selfadvocats og autismekonsulenter? Dette er et af de dilemma, vi står over for, når vi integrerer selfadvocats i den professionelle verden.

Autisme og opmærksomhed – at opbygge nærvær og kommunikations evner hos børn med autisme

Plenum mandag den 23. april 2018 kl. 17.00 - 18.00

Gina Davis

Vi har brugt 20 år på at udvikle et program der er specifikt målrettet autistiske børns opmærksomhed. Programmet er en del af særlige autismecentres tidlige intervention. Tilgangen er inkluderende og praktisk og kan tilpasses de behov og evner som den enkelte har.

Interventionen bruger glædesfyldte og inspirerende aktiviteter som motivation. Interventionen forgår i små grupper bestående af 5-8 børn for at sikre at udvekslingen af kommunikation og opmærksomhed bliver erfaret i en social kontekst helt fra begyndelsen. Interventionen har 4 trin som handler om at fokusere, støtte og dele opmærksomhed og - at opretholde opmærksomheden gennem overgangen til en større gruppe.

Ved at benytte programmets teknikker vil størstedelen af børnene blive engagerede og rette deres opmærksomhed ca. 20 minutter i en lille gruppe i løbet af 6 uger. Programmet skaber rammerne for en løbende udvikling af kommunikation og samarbejde. Interventionen bruges på førskoleområdet i store dele af området i og omkring London. F.eks. er der 80 førskoleforløb i Hillingdon. Programmet bruges også i hjemmene som skoleforberedelse og aktivitet mellem forældre og deres børn. Forskning, understøttet af "Institute of Education", er færdiggjort og afventer publicering i 2018. Der er tilsvarende projekter på specialskoler og i grundskolen hvor arbejdet udføres af personalet efter et træningsforløb.

Plenum

Autisme og grænserne til den “virkelige” verden - Sanser, sprog og konstrueret virkelighed

Plenum tirsdag den 24. april 2018 kl. 9.00 - 10.00

Olga Bogdashina

Præsentationen handler ikke om hvad vi skal gøre for at lære autistiske mennesker at forstå vores verden - den handler om det modsatte. Om, hvordan vi kan lære at forstå en anden, men ligeså virkelig virkelighed, som vi, slet ikke ved eksisterer.

Hvad betyder det at være menneske? Hvad betyder det at forstå sig selv? Selvfølgelig vil vores forståelse af det 'autistiske perspektiv' hjælpe os med at etablere meningsfuld interaktion og kommunikation med autistiske mennesker - vores bonus er, at vi lærer at forstå os selv og vores egne handlinger meget bedre i processen.

Præsentationen indeholder forskellige måder at opfatte verden på, vi ser på folks tanker og kommunikation og erkender at alle opfattelser er gyldige. Når vi som professionelle vælger at kategorisere "autistiske adfærd og oplevelser", skal vi erkende, at de er en del af hverdagen for autistiske mennesker - hvis netop disse mennesker skal kunne deltage fuldt ud i samfundet, skal vi acceptere gyldigheden af deres oplevelser.

De skjulte talenter

Plenum tirsdag den 24. april 2018 kl. 11.00 - 12.00

Louise Wille

Louise Wille er 28 år og autist. Louise er kendt fra DR1 dokumentaren De Skjulte Talenter hvor vi kunne følge hende gennem flere udsendelser. Louise vil med sit oplæg indvie os i hvordan hun ser og oplever verden - både hendes egen og de såkaldt neurotypiskes.

Louise har altid vidst at hun var anderledes men fik først en autismediagnose for få år siden. For Louise har diagnosen haft en positiv betydning og hun vil på en ærlig og indlevende måde fortælle os om hendes liv som autist med de glæder og udfordringer der har været.

Louise holder sit oplæg i samarbejde med Linda Schwartz Larsen fra Det Nationale Autismeinstitut.

Plenum

Demokrati i mørkelygtens skær

Plenum tirsdag den 24. april 2018 14.00 - 15.30

Jesper Tynell

Embedsmænd skærer løbende tal, jura og faktuelle oplysninger til, så de bedst muligt sælger regeringens politik. Som spillereglerne er i dag, kan det tilmed være deres pligt. De skal tjene ministeren og kan straffes for ikke at gøre det - også selvom det er tvivlsomt, om de dermed bryder loven eller taler usandt over for vælgerne og de folkevalgte. Men hvad betyder spillereglerne i praksis for den parlamentariske styringskæde og for demokrati? Er reglerne mest befordrende for folkestyre eller for topstyre? Det er nogle af de spørgsmål Jesper vil kaste lys over, når han stiller skarpt på gråzonen mellem demokrati og topstyring.

Jesper Tynell er journalist og cand.mag., og har udgivet bogen »Mørkelygten - embedsmænd fortæller om politisk tilskæring af tal, jura og fakta«, der er blevet tildelt FUJ-prisen 2015 og Blixen-prisen 2015.

Temagrupper

Succes i arbejdslivet

Mandag den 23. april kl. 12.00 – 13.00

Louise Wille

Linda Schwartz Larsen, Faglig Leder

I vinteren 2017 kunne vi følge Louise Wille i dokumentaren De Skjulte Talenter på DR1. Louise er autist og har gennem de seneste år været tilknyttet det ordinære arbejdsmarked under en særlig indsats målrettet personer med autisme. Det har betydet at Louise i dag er fastansat på ordinære vilkår, med den støtte hun har brug for.

Indsatsen implementeres i et tæt samarbejde mellem Landsforeningen Autisme og erhvervslivet med det formål at skabe bedre vilkår på det ordinære arbejdsmarked og øge tilknytning, ansættelighed og fastholdelse for målgruppen.

Vores oplæg vil have fokus på succesen i indsatsen ud fra de faktorer der er afgørende for det gode arbejdsliv: Det personlige perspektiv hvor Louise Wille fortæller om de udfordringer og glæder der er forbundet med hendes arbejdsliv og vejen til fastansættelse.

Det faglige perspektiv fokuserer på hvorfor personer med autisme har svære ved at komme ind på arbejdsmarkedet og blive fastholdt i deres jobs. Vi vil præsentere vores viden om hvordan vi bedst muligt sikrer holdbar og succesfuld beskæftigelse. Vi fortæller om grundlaget for rekruttering, ansættelse, fastholdelse, trivsel og kontinuerlig støtte og vejledning som de grundlæggende betingelser for succes i arbejdslivet.

Temagrupper

Autisme og spiritualitet

Mandag den 23. april kl. 16.00 – 17.00

Olga Bogdashina

Professionelle og forældre benægter ofte muligheden for åndelig eller religiøs bevidsthed hos mennesker med autisme. Det de tvivler på, er om autistiske mennesker med et højt støtte behov (dem Lorna Wing kalder 'fjerne' og 'passive' - lever i deres egen verden, uvillige eller ude af stand til at starte og opretholde interaktion med andre) kan være åndelige, når de ikke ser ud til at være opmærksomme på ting der forgår i verden rundt om dem. Der tvivles også på om de, der har et lavt støttebehov, ('aktiv men sær' i Wing's klassifikation) kan være spirituelle. De virker til at være for rigide og for bogstaveligt tænkende, til at forstå abstrakte begreber som 'religion' og 'spiritualitet'.

Argumentet er, at mennesker med autisme mangler evnen til at skabe tætte relationer og til at knytte sig til andre mennesker, de ses som mennesker der enten "ikke ønsker" eller er "ude af stand til" at forholde sig til og kommunikere med andre. Det er en helt almindelig fejl, at vi tolker, det vi ser som det de føler eller oplever, og i dette tilfælde syntes det at forholde sig fuldstændigt modsat.

At motivere og engagere helt små børn med autisme, til kommunikation

Tirsdag den 23. april kl. 11.30 – 12.30

Gina Davis

Kommunikation og engagement med det meget unge barn, når autisme er diagnosticeret eller mistænkes.

Denne temagruppe handler om kommunikation og engagement . Vi finder løsninger og ser på hvordan man omsætter ideerne til at støtte en tidlig intervention af barnet - og til støtte for forældre og fagfolk.

Social læring - hvorfor er der så meget fokus på det og med hvilket formål?

Mandag den 23. april kl. 14.00 – 15.00

Dorte Hölck, Autismekonsulent Go Between

I denne temagruppe retter jeg fokus mod at perspektivere hvorfor det kan være relevant at give mulighed for læring i håndtering af de sociale forventninger vi har til hinanden.

Jeg vil gerne i dialog omkring hvordan vi tilrettelægger social læring og hvorfor vi gør det. Jeg oplever ofte at forskellige kursustilbud er målrettet mod, at give metoder til at få mennesker med ASF til at opfører sig som neurotypiske mennesker (os der ikke har autisme). Jeg stiller spørgsmålet, er det den rigtige vinkel på social læring?

I denne workshop deler jeg ud af min erfaring dette både i forhold til børn unge og voksne med autisme. Jeg belyser via konkrete eksempler på, hvordan jeg altid arbejder med begrebet go between - hvilket betyder at personen med autisme ikke lades alene i ansvaret om at udvikle socialforståelse, det bør ske i sameksistens hvor fokus målrettes mod den konkrete kontekst.

Mit fokus i denne temagruppe er følgende; Vi bør arbejde for autismen og ikke imod, når vi arbejder med social læring - Vi bør sondre mellem social dannelse, håndtering af sociale normer, og social læring til konkrete kontekst - Personen med autisme bør ikke lade alene i ansvaret for at få det sociale til at fungere - Der vil være en case fra et barn, en ung og en voksen med autisme.

Jeg vil rigtig gerne i dialog, med jer i denne workshop så jeg håber I vil byde ind med jeres erfaringer, så vi kan lære af hinanden.

Adfærd og autisme

Tirsdag den 24. april kl. 11.30 – 12.30

Bo Hejlskov Elven

At udvikle forudsætninger for at blive dygtigere som personale eller pårørende til autistiske personer. Personale og pårørendes forestillinger om autistiske personer har vist sig have stor indflydelse på disse personers adfærd og trivsel. Workshoppens mål er at skabe eller forstærke effektive forestillinger om adfærd og autisme så man som personale eller pårørende kan udvikles og blive bedre til at forstå og håndtere problemskabende adfærd.

Autisme, traume, traumetilstand og PDA (Pathological Demand Avoidance)

Mandag den 23. april kl. 14.00 - 15.00

Kirsten Callesen, Psykolog, Psykologisk Ressource Center og Søstjerneskolen

Psykologisk Ressource Center har gennem en årrække arbejdet med nogle af de mest komplekse og sårbare personer på autismspektret og i den seneste periode er det blevet tydeligt, at flere af disse personer reagerer ud fra en krav afvisende adfærd (PDA – Pathological Demand Avoidance) og flere af dem opfylder muligvis kriterierne for en belastnings- eller traumetilstand.

Er der en særlig sårbarhed i forhold til at udvikle traumetilstande hos mennesker på autismspektret, som giver sig udslag i symptomer som angst, depression, selvskade, spiseforstyrrelser, PDA eller tilknytningsforstyrrelser? Er der en sammenhæng mellem problemer med at regulere egne følelser og følsomhed i forhold til at være traumeramt, som giver en særlig sårbar autismeprofil?

EU-AIMS-projektet - eller, hvordan man studerer de mange aspekter af autisme?

Tirsdag den 24. april kl. 10.00 - 11.00

Thomas Bougeron, Professor

EU-AIMS er det hidtil største observationsstudie af autismspektrum biomarkører. Vi har beskrivelser af de kliniske karakteristika ved den undersøgte gruppe med ASF fællestærk. Her undersøges alders-, køn- og IQ-forskelle i ASF-kerne-symptomerne samt sammenfaldende psykiatriske symptomer. Vi har herudover beskrivelser af strategier til at identificere stratifikationsbiomarkører og få mere viden om hvad der gør at nogle mennesker med autisme har større problemer end andre.

Thomas fortæller om det europæiske initiativ EU-AIMS der skal arbejde med autisms heterogenitet og integrere resultaterne fra forskellige fagområder som hjernedannelse, genetik, psykologi, medicin osv.

Feedback Informed Treatment & LA2

Tirsdag den 24. april kl. 13.00 - 14.00

Marie Louise Stochholm, cand. scient. soc. i socialvidenskab og psykologi

Trine Uhrskov, cand. psyk. Sopra

LA2 (Low Arousal 2) og Feedback Informed Treatment (FIT) er begge rehabiliterende metoder, som er borgerinddragende og understøtter borgerens recoveryproces. Vi vil på denne temagrupper introducere de to metoder hver for sig samt hvordan de understøtter hinanden. Vi vil komme med eksempler fra vores eget arbejde, så introduktionen bliver praksisnær.

LA2

LA2 er inspireret af den oprindelige Low Arousal tilgang. Først og fremmest er LA2 et samtale- og refleksionsredskab, som har fokus på at forstå borgerens indefra perspektiv dvs. hvordan borgeren oplever egen trivsel, ressourcer, netværk, mestringsstrategier og belastninger. Der er fokus på, hvordan borgeren oplever sin hverdag, og hvordan man som fagprofessionel kan støtte borgeren i at mestre hverdagslivets udfordringer. Her kommer borgeren selv til orde, og det er hans eller hendes oplevelse og forståelse, der er i centrum. Gennem strukturerede samtaler om borgerens indefra perspektiv, får borgeren mulighed for at lære sit eget indefra perspektiv at kende. På den måde kvalificeres borgerens ekspertposition i forhold til egne værdier og egne erfaringer. Denne kvalificering skal støtte borgeren i fremtidigt at træffe flere kvalificerede beslutninger i eget liv (empowerment).

Feedback Informed Treatment (FIT)

FIT er et evidensbaseret metateoretisk redskab, som kombinerer udviklingen af øgede kommunikative kompetencer hos borgere og fagprofessionelle med et fokus på borgeroplevet trivsel og egenkontrol. FIT spørger systematisk og vedblivende til borgerens oplevelse af indsatsen og lytter gerne til borgerens kritik.

Den enkelte borger er den eneste, som kan afgøre om borgeren føler sig mødt, respekteret og forstået i mødet med den fagprofessionelle. Forskning viser, at effekten af indsatserne bliver målbart større, når borgeren oplever sig mødt. Den grundlæggende idé bag FIT er, at den fagprofessionelle formaliseret opsøger feedback fra de mennesker, de arbejder med. Feedbacken omhandler borgerens oplevelse af effekten af behandlingen, samt deres oplevelse af samarbejdet med de fagprofessionelle. FIT er udviklet af Scott Miller fra The International Center for Clinical Excellence (ICCE), og bliver brugt i mange af landets kommuner.

Workshops

AUTIST stream

- Det autistiske, indefra, perspektiv

Jeg er autist - .... Og mor!

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Ellen Vallentin Christiansen

Mit navn er Ellen. Jeg er 40 år og mor til en datter på 4 år. Nogle kender mig måske fra min side Rainwoman.dk, herudover er jeg tovholder for NAUK København - en netværksgruppe på mere end 100 medlemmer, samt initiativtager til og tovholder for facebookgruppen "Livet som forældre på spektret <3" en debat og erfaringsudvekslingsgruppe på nettet for forældre med autisme, denne er ligeledes på godt de 100 medlemmer i skrivende stund. Jeg har holdt oplæg på svel SIKON som SKIVE-konferencen, og er i mine foredrag optaget af at skabe bro imellem oplevelsen af at være autist til forståelsen af hvordan det er at være autist. Mit fokus og min livsstrategi er et positivt syn på livet, uden at ligge skjul på de udfordringer jeg oplever.

I denne workshop vil jeg tale om hvilke udfordringer og forhindringer det er jeg som autistiske forælder møder i hverdagen, og hvordan jeg møder og overvinder dem. Det er min oplevelse at der eksisterer en del tabuisering hos mange autistiske forældre, i forhold til at fortælle om de udfordringer vi oplever i forælderrollen, og med denne workshop ønsker jeg at italesætte disse udfordringer, men også at beskrive hvordan jeg tackler dem og formstøber forælderrollen til et rum hvori jeg magter at være forælder og bidrage positivt til min datters udvikling samt hendes og vores familieliv. Jeg kommer med konkrete eksempler på støttebehov i forhold til omgivelserne og forslag til fokusområder i forhold til det at rådgive og støtte autistiske forældre i deres rolle som forældre, samt giver eksempler.

AUTISME OG PARFORHOLD

Mandag den 23. april kl. 11.00 – 12.00

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

*Christian Stewart-Ferrer, klinisk psykolog, cand.mag.,
Dip.Ed.*

Sif Stewart-Ferrer, cand.mag. i filosofi og antropologi

Der flourer mange myter (ikke mindst på diverse hjemmesider), men også mange reelle erfaringer, omkring autisme og parforhold. Dette oplæg kommer omkring spørgsmålene om, hvorvidt man skal indgå i parforhold, hvordan man i givet fald finder vej ind i sådan ét – og om parforhold, hvor enten den ene eller den anden eller begge parter har autisme. Emnet vil blive belyst ud fra dels litteraturen på området, dels oplægsholderens egne livserfaringer fra for- og nutid.

Christian Stewart-Ferrer er klinisk psykolog, cand.mag., Dip.Ed. og er i privat praksis ved "Tidens Psykologer" i Odense. Sif Stewart-Ferrer er cand.mag. i filosofi og antropologi. De er begge autister (Aspergers Syndrom), er begge erfarne oplægsholdere på SIKON m.m., og er begge gift – med hinanden. De har begge tidl. erfaringer med parforhold med ikke-autister, og har gennem flere år i fællesskab reflekteret over, hvad det betyder at være autist i parforhold, og hvilken betydning det har, om partneren er indenfor eller udenfor spektret.

De eksekutive funktioner

Mandag den 23. april kl. 12.30 – 13.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Anne Skov Jensen

Der er mange krav og forventninger til os hele tiden, mange opgaver og spørgsmål, mange ting vi skal planlægge, udføre, vurdere, konsekvensberegne, prioritere og justere, og det er her, de eksekutive funktioner kommer i spil. Helt almindelige hverdagsopgaver kan virke overvældende og kræve rigtig meget af vores energi.

Dette gør, at vi ofte bliver misforstået og opfattet som dovne eller modvillige. Derfor er det vigtigt, at vi møder forståelse og får den rette støtte og hjælp til at håndtere disse udfordringer. Det er det, jeg håber at opnå med dette oplæg.

Jeg vil i mit oplæg tage udgangspunkt i mit eget liv som autist samt mor til en søn og datter med autisme og bl.a. komme nærmere ind på, hvad de eksekutive funktioner er, og hvordan det påvirker vores hverdag, samt noget om den begrænsede forestillingsevne, vigtigheden af struktur og forudsigelighed, stressreduktion og ikke mindst strategier. PS: Det har taget mig rigtig lang tid at skrive denne beskrivelse, da det jo netop kræver gode eksekutive funktioner.

At være ung med Asperger -Din svaghed bliver din største drivkraft

Mandag den 23. april kl. 14.00 – 15.00

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Anine Lindvig

Mine erfaringer før og efter Diagnose (Min historie)

- hvilken forskel gjorde det?

Mine redskaber

- Tunnelsyn på godt og ondt
- Hvordan klarer jeg hverdagen
- Råd til forældre

En mor med asperger

- vores relation
- en anden måde at være mor og datter på

Mets Aspie World

Mandag den 23. april kl. 17.00 - 18.00

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 - 11.30

Mette Borchert Vahlun

Dette foredrag handler om, hvordan jeg oplever og sanser verden på godt og ondt. Jeg er en 20 årig pige, som fik min Asperger diagnose i 2009, da jeg var 11 år gammel. Senere har jeg fået suppleret med diagnoserne ADHD og OCD.

Jeg vil i mit foredrag fortælle udpluk fra mit liv, der har budt på mange sejre men også mange nederlag. Jeg vil fortælle om mit skoleforløb, hvor jeg i et inklusionsforsøg har gået på to folkeskoler, en friskole, to efterskoler, en specialskole, en ungdomshøjskole, en frifagskole, et fag på fjernstudie og til sidst en højskole.

Jeg har gennem selvforståelsesforløb i to forskellige grupper og mange samtaler fået en stor selvforståelse og redskaber til at forstå og takle mange af de udfordringer, jeg møder i en neurotypisk verden.

Mit foredrag kommer også til at omhandle mine strategier og redskaber til at begå mig bedre i en neurotypisk verden.

Workshops

Pædagogisk udviklingsarbejde

Hvad er sammenhænge mellem borderline og autisme?

Mandag den 23. april kl. 17.00 – 18.00

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

Simon Kratholm Ankjærgaard, Journalist, Forfatter Og Moderator

Borderline er en emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse, som man kan have i forskellige grader. Som det også er tilfældet med andre former for personlighedsforstyrrelser, har personer med borderline en adfærd og en oplevelsesmåde, der afviger fra det forventede og det accepterede i vores kultur. Denne adfærd og måde at opfatte virkeligheden, herunder en ringe eller manglende evne til at mentalisere, har en uhenigtsmæssig effekt i både personlige og sociale situationer og kan have alvorlige negative konsekvenser for individet og for omgivelserne.

Når børn eller unge får konstateret autisme efter en udredning, er det i flere tilfælde borderline, der har været mistanke om i første omgang. Men hvad er sammenhænge mellem borderline og autisme? På hvilke områder krydser de over? Og hvor gør de ikke? Hvad er det for udfordringer, en borderlineramt skal håndtere – og hvordan ser de ud i forhold til en med autisme?

Hvad er det, der sker i det sociale liv – og i mødet med omverden og 'systemet'? Simon Kratholm Ankjærgaard er journalist og forfatter til 'Det sultne hjerte – en håndbog om borderline' og en bog om voksne med autisme, som udkommer i løbet af foråret 2018.

MESTRINGSPROGRAMMET – STEPPING STONES

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Sine Jongdahl Kolind Møller, specialkonsulent

Hvordan hjælper vi familier med børn med autisme til at mestre livet og håndtere udfordringer? Hvordan kan sammenhængskraften i familien øges?

Det er noget af det, Socialstyrelsen afprøver i Mestringsprogrammet, som består af fem delinitiativer, der alle har til formål at styrke familier med børn og handicap. I dette oplæg præsenteres arbejdet med det australske evidensbaserede program Stepping Stone. Stepping Stone er et program, som klæder forældre til børn, i alderen 2-12 år, med forskellige handicaps, herunder autisme, på, så de bliver bedre til at håndtere det daglige familieliv. Fem danske kommuner har afprøvet programmets forskellige moduler, og praktikerne, som arbejder med Stepping Stone, er begejstrede herfor.

Sensoriske bearbejdnings forstyrrelser hos børn og unge med autisme.

Mandag den 23. april kl. 14.30 – 15.30

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Ingelis Amsbjerg, Ergoterapeut

Forstyrrelser i bearbejdning og oplevelse af sansepåvirkninger fra egen krop og fra omgivelserne kan være gennemgribende og hæmmende for trivsel, aktivitet og social kontakt.

I denne workshop gennemgås forskellige former for sansebearbejdningsforstyrrelser, som ofte forekommer i forskellige grader.

Følelser, forandring og forståelse – en ny tid med autisme

Mandag den 23. april kl. 17.00 – 18.00

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Annette Møller, Afdelingsleder

Workshoppen der primært henvender sig til forældre, vil sætte fokus på de aspekter der er i spil når man har et barn der får stillet en autismediagnose. Oplægget vil bevæge sig hen over de følelser der er på spil gennem tiden med diagnosticeringen, de oplevelser forældrene vil møde i opdragelsen af det autistiske barn, belyse en forståelsesramme for hvorfor barnet agere og reagere på bestemte måder igennem opvæksten samt give nogle anvisninger på tilgange og forståelser der kan være med til at skabe bedst mulig udgangspunkt for udvikling og selvstændighed.

Undertegnede er uddannet pædagog, og har arbejdet med børn, unge og voksne med autisme gennem 19 år.

Du skal huske at passe på dig selv er et godt råd, de fleste med berøring med autismeområdet får.

Mandag den 23. april kl. 11.00 – 12.00

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Anne-Mette Sohn Jensen, Cand.pæd. i Pædagogisk Psykologi

Et foredrag med udgangspunkt i, hvordan vi passer på os selv som forældre, fagpersoner og mennesker i det hele taget. Der er ingen tvivl om, at omgangen med mennesker med autisme er meget givende, men det kan også koste kræfter og til tider være grænseoverskridende.

Anne-Mette har på egen krop mærket den rejse, det er at få sit barn diagnosticeret med alle de tanker og bekymringer, det fører med sig. Og som fagperson har hun også erfaringer i, hvad det betyder, når ens personlige grænser til tider overskrides i et professionelt miljø.

Anne-Mette har modtaget hjælp til at passe på sig selv i nogle svære år med sønnens diagnosticering, mistrovisel i skole og håndtering af dette. I dette foredrag fortæller hun om hvor vigtigt det er at få plads til egenomsorg og finder steder, hvor vi kan passe på os selv. Begrebet selv-compassion introduceres og gennemgås, og der vil være eksempler på øvelser, man selv kan arbejde videre med efterfølgende.

PDA, kravafvisende adfærd og næsten usynlig struktur.

Mandag den 23. april kl. 11.00 – 12.00

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Morten Gantzler Oschlag, Psykologisk Konsulent i PRC.

Der er i disse år, her i landet, et stigende fokus blandt såvel fagfolk som forældre, på angst-profilen PDA (Pathological Demand Avoidance) – og i det hele taget på kravafvisende adfærd.

Børn – og unge med autisme samt kravafvisende profiler, har i ligeså høj grad som mange andre med autismetilstande, brug for planlægning – og struktur.

En af mange udfordringer, i den sammenhæng er, at børnene – og de unge, som følge af deres angst, i mange tilfælde reagerer voldsomt mod pædagogiske – og læringsmæssige tiltag der indbefatter krav og/eller valg.

Her kommer selv erfarne fagfolk somme tider til kort, i forhold til gruppen af børn – og unge med kravafvisende adfærd, fordi at mange traditionelle – og velgennemprøvede autis MEPædagogiske værktøjer – og strategier, ganske lidt – eller simpelthen ingen effekt har.

Og så må man tænke behandling, pædagogik, undervisning – og ikke mindst struktur på en hel ny måde

Det har jeg haft mulighed for at gøre, i mit daglige behandlingsarbejde med børn – og unge, som psykologisk konsulent hos Psykologisk Ressource Center og som underviser på dagbehandlingsskolen Søstjerneskolens.

Skolen blev stiftet af Psykolog Kirsten Callesen i 2014 (også fra Psykologisk Ressource Center) Her har jeg fra dag et, været med til at bygge en skole, som blandt andet kunne rettet sig mod – og tilpasse sig gruppen af børn og unge med kravafvisende profiler, hvoraf mange ikke tidligere havde kunnet rummes i andre skoletilbud.

SPQ – Systemizer Profile Questionnaire

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Kirsten Callesen, Psykolog

SPQ'en er et screeningsredskab og kan bruges til at tegne en personprofil.

At være en person med en Systemiser profil er ikke nogen diagnose eller forstyrrelse, men udelukkende en narrativ måde at forklare om en særlig måde at fungere på. Hvis man er fagperson kan man bruge SPQ'en til at opklare, om der er særlige vanskeligheder ved at fungere på denne måde. Hvis man selv er systemizer kan man bruge profilen på at øge sin selvforståelse og udvikle strategier til at kunne fungere bedre i hverdagen.

Med afsæt i Simon Baron-Cohens systemizer teori (The Extreme Male Brain), introducerer vi Systemizer profilen, som består af forskellige facetter. Hvis man har visse træk fra autismeprofilen, hvis man er udfordret omkring empati, hvis man er sårbar i forhold til sansemæssige ting og hvis man har en god evne til at systematisere, så er der en stor sandsynlighed for, at man har en Systemizer profil. SPQ'en screener for netop denne profil

Autisme og komorbide forstyrrelser

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 12.30 – 13.30

Lissen Tønnies, Aut. Psykolog

I denne workshop ser vi nærmere på, hvorfor der ses en hyppigere forekomst af komorbide forstyrrelser hos personer med autisme. Vi forsøger bl.a. at besvare spørgsmålet ud fra et stress-perspektiv, hvilket vi vil argumentere for, har store konsekvenser for den behandling, man sætter ind med.

Fra skolefravær til skolegang

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Anne Schwartzbach, Familiebehandler

Maiken Ziebell, Leder af Vendepunktet

Danske skoler oplever i disse år et stort og forsat voksende problem med skolevægring. Eksempelvis er problemet særligt stort hos børn med autisme, og nye analyser viser, at hvert tredje barn med en autisme har store problemer med at komme i skole. Det er ofte en langstrakt proces som er opslidende for alle parter og de fremtidige konsekvenser kan være fatale.

Hvad virker?

Når vi i Vendepunktet møder børn med skolevægring, arbejder vi med et overordnet mål - at få opbygget elevens egen motivation til at komme tilbage i skole. Denne proces kræver en helhedsorienteret indsats med fokus på barnets egen stemme, opbygning af relation, små succesfulde eksponeringer samt at få behandlet årsagen til skolevægring.

På denne workshop vil vi give forældre og fagfolk værktøjer og inspiration til, hvordan vi ud fra vores erfaringer mener, at man bedst muligt får eleven til at starte skole igen. Derudover ønsker vi at åbne op for dialog og sparring, så vi sammen kan optimere indsatsen overfor en yderst sårbar målgruppe.

Hensigten med workshoppen er at få skabt en række gode råd, der kan arbejdes videre med både på politisk niveau og i det daglige. Erfaringerne fra workshoppen vil blive samlet sammen og stillet til rådighed for det videre vigtige arbejde med elever med autisme og skolevægring.

Vi ser frem til en spændende og dynamisk workshop.

At arbejde i fravær – en workshop om skolevægring

Mandag den 23. april kl. 11.00 – 12.00

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

Kamilla Kobæk, Pædagogisk Konsulent

Hvad gør vi som lærere, pædagoger og forældre?

Børn, der ikke kan eller vil komme i skole er en stigende udfordring i både folkeskoler og specialskoler. Det efterlader frustrerede børn, forældre og professionelle. Denne fælles udfordring skaber behov for praksisbeskrivelser og konkrete redskaber, som kan iværksættes med det samme. Det er workshoppens fokus.

Workshoppen kommer til at have gennemgående fokus på, at vi ikke må glemme de børn, vi ikke kan se (fordi de ikke fysisk er til stede). Med bud på strukturerede tilgange, kan vi sammen skabe et fundament for, at børnene igen kan tage imod læring og komme ud af isolationen. Der vil komme konkrete bud på, hvordan man kan arbejde struktureret i sin tilgang – altså hvordan man kan arbejde i fravær.

Kamilla er lærer og pædagogisk konsulent i organisationen Sputnik som tilbyder dagbehandling, STU, kollegier og kursuscenter. Derudover er hun VISO-specialist. I forbindelse med rådgivning, kursus og oplæg er det hendes erfaring, at der altid er efterspørgsel på konkrete handlemuligheder.

Autist- kend din krop

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Louise Garde, Pædagog

Rikke Linck

At udvikle en sund seksualitet begynder med en god kropsbevidsthed. Det er vores erfaring, at det mange steder er et overset emne. Ofte oplever vi, at seksualundervisningen foregår på et for højt niveau - måske fordi vi tager udgangspunkt i forestillingen om vores egen seksualitet og måden den har udviklet sig på. Der tager vi, i vores optik, helt fejl. Seksualitet er mange ting, men den er grundlæggende afhængig af et godt kendskab til sin egen krop. For en del mennesker med autisme på et tidligt eller moderat funktionsniveau kommer det kendskab ikke af sig selv, som det gør for neurotypiske børn og unge. Mennesker med autisme spejler sig ikke i samme grad i de-

res kammerater og forstår ikke intuitivt, hvordan deres krop og sind hænger sammen. Derfor kræver det en målrettet undervisning og træning at opnå en sund seksualitet. For mange er det realistiske mål at de får en seksualitet med dem selv. Altså at de lærer at onanere. Det kan være en udfordring at få den rette teknik, hvis man ikke har et grundlæggende kendskab til sin egen krop.

Når man skal arbejde med seksualitet med mennesker med autisme er det vigtigt at have blik for både at ramme det rette niveau, men også at understøtte undervisningen med tydelige visuelle instruktioner. Mangler disse risikerer vi, at de afviser at indgå i et samarbejde omkring det, fordi de ikke ved, hvad de går ind til eller fordi de ikke forstår det verbale budskab.

I forbindelse med uddannelsen til seksualvejledere har vi besluttet at skrive en bog omkring seksualitet og seksualundervisning.

Rammer som skaber rum for liv - når arkitekturen understøtter indsatsen

Mandag den 23. april kl. 17.00 – 18.00

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

*Mette Jacobsen, Pædagogisk Konsulenter
Anne Pind, Pædagogisk Konsulenter*

Specialområde Autisme er med over 300 borgere tilknyttet, blandt de største specialområder under psykiatri og socialområdet i Region Midtjylland. Vores kerneopgave er at tilbyde og videreudvikle de mest optimale rammer for trivsel, udvikling og forandring til voksne med autisme.

Vi har erfaringer for, at de fysiske rammer er afgørende for trivsel og udvikling hos borgere med autisme – derfor sætter vi autisme og understøttende arkitektur på dagsordenen. Fysisk organisering er et kendt redskab i samarbejdet med autistiske mennesker – hvordan tænkes viden om autisme og fysisk organisering ind i arkitekturen, når vi etablerer nye boliger til vores borgere?

Vi vil med udgangspunkt i forskellige projekter i Specialområde Autisme fortælle om pædagogiske og arkitektoniske overvejelser i forhold til at tilpasse boliger til den enkeltes forudsætninger. Vi vil blandt andet præsentere vores bud på både at skabe private, trygge og autismevenlige rammer til den enkelte samt muligheder for at være en del af fællesskaber, og vi vil give eksempler på, hvordan boligens fysiske indretning er understøttende for den pædagogiske tilgang.

Autisme og spiseforstyrrelser

Mandag den 23. april kl. 14.30 – 15.30

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

*Sophie Charlotte Lykke pædagogisk konsulent,
Specialområde Autismes konsulentenhed Autisme
fokus*

*Helle Vallentin. pædagogisk leder, Specialområde
Autismes afdelinger i Viborg*

Vi oplever både internt i vores egen organisation samt i vores virke som VISO-leverandør en stigende efterspørgsel på viden ift. kombinationen af autisme og spiseforstyrrelse.

Hvordan støtter man bedst et autistisk menneske der også lider af en spiseforstyrrelse? Hvad er vigtigst at rette hjælpen mod?

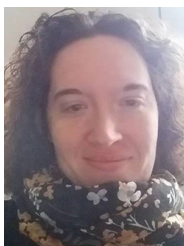
Hvordan får vi borgeren til at give slip på spiseforstyrrelsen?

Det og en lang række andre spørgsmål og dilemmaer, er noget man som medarbejder må forholde sig til i samarbejdet med den autistiske borger.

Under workshoppen vil vi formidle viden og dele ud af vores erfaringer med særlig fokus på:

- Viden omkring autisme og spiseforstyrrelser
- Når det ikke længere kun handler om at tage på
- hvordan autismepædagogik understøtter vejen tilbage mod livet
- Betydningen af en tværsektoriel og professionel indsats omkring borgeren

Målgruppe: Professionelle samt andre interesserede

Hvad er forældre og fagpersoners bud på hvad der virker og hvad der kan gøres bedre?

*Hans Kastbjerg,
pædagogisk konsulent, Navigatio*

*Karen Haubro,
Pædagog Bifrost*

*Gitte Skaarup Andersen,
Pædagog Bifrost*

Mandag den 23. april kl. 11.00 – 12.00

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

At skabe et godt forældresamarbejde er et vigtigt fundament for at kunne give et barn, der er anbragt udenfor hjemmet, de bedste udviklingsmuligheder.

Forældrenes erfaringer, viden og perspektiver på deres eget barn er vigtige elementer

for at skabe den bedste trivsel for barnet. Ofte kan samarbejdet mellem fagfolk og forældre være svær at gennemføre og derved have en indvirkning på barnet.

Bifrost har gennem tiden lavet mange forskellige tiltag og tankesæt til at forbedre denne indsats, dog kan det fortsat være udfordrende at få et samarbejde til at køre optimalt. Vi vil gerne udfordre vores egne tanker om hvad der skaber et godt samarbejde. Derfor afholdte vi et møde med forældre og medarbejdere, hvor vi satte fokus på netop at udfordre vores eget tankesæt.

På baggrund af dette møde, vil afsættet for workshoppen være at få belyst nogle vinkler, som kan have indflydelse på svært samarbejde, ved at inddrage forældre og fagpersoner.

Hvad er forældre og fagpersoners bud på hvad der virker og hvad der kan gøres bedre? De udsagn og vinkler som vi samler sammen ved workshoppen, vil blive brugt i den næste fase af vores projekt om at optimere samarbejdet. Workshoppen vil være delt op i et teoretisk og praktisk afsnit. Deltagerne skal være forberedte på at blive inddraget i forhold til at videregive erfaringer og ideer.

Neuropædagogisk udgangspunkt, hvordan arbejdet med voksne med autisme kan være udfordrende

Mandag den 23. april kl. 12.30 – 13.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Signe Lærke Pedersen, pædagog

Lisbeth Thomsen, pædagog

På denne workshop tages et neuropædagogisk udgangspunkt, hvordan arbejdet med voksne med autisme kan være udfordrende set i lyset af en udviklingshæmning samt komorbiditeter. Der vil være fokus på, hvordan der arbejdes stressreducerende ift. at opnå det gode liv med udgangspunkt i selv- og medbestemmelse. I forlængelse af dette er der fokus på, hvordan den stressreducerende tilgang også fratager beboeren ansvaret for stressbelastningen, da det er os som pædagoger der jf. den neuropædagogiske tilgang, der tilrettelægger hverdagen med individet i centrum, herunder også de enkeltes kompetencer.

Alle, der besøger workshoppen, vil få redskaber med hjem, i form af de Neuroaffektive Kompasser og indførelse i anvendelsen af disse i praksis. Her er det essentielt at præsentere, hvorledes mennesker kan aflæses på deres autonome tegn, og hvorledes dette hænger sammen med biokemien. Biokemien er ethvert menneskes neurale udgangspunkt ift. stress og overskud, derfor er det grundlæggende viden som pædagog, der arbejder med mennesker med særlige behov. Så snart der er sansestimuli til stede, sker der en bottom up reaktion, dette medfører ved en top down styring, men det er ikke altid tilfældet ved umodne hjerner, eller hjerner med mangelfulde funktioner.

Alle har da kæmpe bryster og porno lem - har de ikke?

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Trine Cervin, Lærer

Mie Gulborg

At arbejde med seksualitet med mennesker med autisme på et højt udviklingsniveau eller Aspergers syndrom kan være en udfordrende opgave. En del af disse unge har et aktivt sexliv med mange forskellige partnere. En del af dem er aktive på internettet, hvor de kan risikere at være lette ofre for udnyttelse, da de har svært ved at gennemskue modpartens intentioner. De har ikke den intuitive fornemmelse for, hvordan man begår sig og har vanskeligheder ved at aflæse andre.

Hvad stiller man op, når sex bruges som handelsvare, fordi de tror, at det er den måde man kan få venner på. Hvordan lærer vi dem at navigere i virkeligheden når de har deres primære viden omkring sex og det modsatte køn fra pornofilm. Mange lever et hemmeligt liv som vi som fagpersoner/forældre kun har lidt indsigt i og indflydelse på.

Ofte kommer fagpersoner i gang for sent med at undervise de unge i, hvordan virkeligheden hænger sammen og hvilke forholdsregler, der er gode at tage. Opgaven kan virke uoverskuelig for underviserne, fordi basale færdigheder omkring kropsbevidsthed og grænsesætning omkring egen person er særdeles ringe. Det kan virke unødvendigt at undervise i disse emner, når den unge allerede lever i et seksuelt aktivt liv, og har akut behov for fx vejledning omkring beskyttelse i forbindelse med seksuelle overførte sygdomme. Dog er det alligevel helt grundlæggende, at man griber undervisningen an således, at man berører alle aspekter af seksualiteten.

Pubertet og seksualitet

Mandag den 23. april kl. 12.30 – 13.30

Tirsdag den 24. april kl. 09.00 – 10.00

Jane Sterup, Vejledere

Elina Sommer

Når der sker seksuelle krænkelser og overgreb blandt børn og unge, bliver det ofte begået af unge med sociale udfordringer eller diagnoser inden for autisme og ADHD. Dette hænger formentlig sammen med deres uvidenhed og deres udfordringer inden for socialt samspil, empati og impuls kontrol.

Børn og unge med autisme må ofte tillære sig sociale færdigheder, som jævnaldrende lærer automatisk. Ud fra 10 års Best Practice i undervisning af sociale færdigheder, har Kompetencecenter for struktureret pædagogik i Faxe kommune bl.a. udgivet arbejdshæftet ”Pubertet og seksualitet”. Materialet er primært udviklet til elever med diagnoser indenfor ASF samt ADHD, men anvendes også til neurotypiske elever, der profiterer af denne læring.

Arbejdshæftet lægger op til en procesorienteret undervisning, hvor elevernes indbyrdes dialog og aktive deltagelse er i fokus. Undervisningen tager udgangspunkt i hæftets syv kapitler:

- Jeg er en teenager - Kontakt og kommunikation - Forelskelse og kærester - Pubertet - Seksualitet - Seksuelle grænser - Prævention & seks sygdomme.

I workshoppen introduceres opgaver fra arbejdshæftet, gennemgående aktiviteter og hvordan disse kan anvendes i praksis.

Herigennem udvikles selvforståelse og selvkontrol, samt forståelse for andres grænser med henblik på at undgå krænkelser og i værste fald overgreb.

Se evt. mere på www.socialfag.com

Alle mennesker sørger – også mennesker med autisme

Mandag den 23. april kl. 12.30 – 13.30

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

Catrine Madsin, Psykolog

Alle mennesker sørger – også mennesker med autisme.

Sorg kan skyldes mange forskellige ting og komme til udtryk meget individuelt. Indimellem sørger vi over noget, der kun rammer os, og indimellem sørger vi sammen med andre over noget fælles, vi har mistet. Workshoppen vil indeholde en introduktion til, hvad der generelt kan forårsage sorg, hvordan sorgen kan komme til udtryk hos neurotypiske og hos mennesker med autisme, samt hvilke pædagogiske overvejelser og støtteindsatser, der kan være relevante, når et menneske med autisme sørger.

Det præsenterede materiale er udarbejdet til at give både fagpersoner, pårørende og mennesker med autisme indblik i sorgbearbejdning hos neurotypiske og mennesker med autisme, og der er lagt vægt på, at materialet kan anvendes i psykoedukative sammenhænge.

AUTISMEPILOT- en ny uddannelse om autisme til folke- og specialskoler

Mandag den 23. april kl. 14.30 – 15.30

Tirsdag den 24. april kl. 09.00 – 10.00

*Anja Vestergaard, Konsulent, konsulentenheden
Autismefokus, Specialområde Autismen,
Region Midtjylland*

*Dorthe Lægdsgård, Pædagogisk leder, Center-
afdelingen, Skolen på Sønderager,
Herning Kommune*

Et udviklingsarbejde mellem Specialområde Autismen og Skolen på Sønderager
Målgruppe: Medarbejdere og ledere på skoleområdet, men andre er også velkomne
Om workshoppen: Specialområde Autismen og Skolen på Sønderager har i fællesskab udviklet en helt ny uddannelse – Autis MEPilot for skoleområdet. Uddannelsen er skræddersyet til lærere og pædagoger, der dagligt møder børn og unge med autisme i skolen, SFO'en mv.

Den nye uddannelse er en praksisnær uddannelse, hvor den grundlæggende autismeforståelse og metoder til at understøtte både undervisning og fritid for børn og unge bliver præsenteret og omsat ved, at kursisterne arbejder med det lærte hjemme i klassen og skolegården.

På workshoppen præsenterer vi konkrete eksempler på, hvordan specifikke teorier og metoder fra Autis MEPilotuddannelsen har gjort en positiv forskel for elever, medarbejdere og ledelse i dagligdagen på Skolen på Sønderager. Vi ser også på, hvilke udfordringer der kan være ved at implementere den nye viden fra uddannelsen til praksis. Workshoppen vil give et indblik i den nye uddannelse med udgangspunkt i den praksisvirkelighed der er for ledelse, lærere, pædagoger og elever på Skolen på Sønderager.

Lisbeth Hove Lone Ficher Jimmi Jørgensen Morten Dam

Højt specialiseret pædagogisk støtte til borgere med gennemgribende udviklingsforstyrrelser.

Mandag den 23. april kl. 14.30 - 15.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 - 11.30

Højtspecialiseret pædagogisk støtte til borgere med gennemgribende udviklingsforstyrrelser. HABITUS samarbejder med kommuner over hele landet. De fleste borgere som bor hos os, har udover en autismediagnose, flere tillægsdiagnoser bl.a. mental retardering og sansemæssige forstyrrelser.

På workshoppen kan du høre om, hvordan vi arbejder specialpædagogisk med borgere som er meget udfordrede og som har et højt stressniveau, når de flytter ind hos os. Vi har mange års erfaring med at skabe stabilitet og struktur i dagligdagen, som minimerer stressniveauet og skaber grobund for et liv i størst mulig trivsel. Vi fortæller på workshoppen om vores grundlæggende menneskesyn, faglighed, pædagogiske metoder, og vores interne kursus- og supervisionsforløb. Vi præsenterer også vores IT baserede læringssystem der sikrer, at den enkelte medarbejders viden og kompetencer er opdaterede.

Mindfulness

Mandag den 23. april kl. 14.30 - 15.30

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 - 13.00

Karin Frihed, lærer på Sofieskolen

Susanne Greiff

Mindfulness - fra tanke til handling og mål - for moderat fungerende børn og unge med autisme.

Mindfulness kan oversættes til et bevidst nærvær eller fuld opmærksomhed.

Vi har på Sofieskolen, gennem et par år, arbejdet med mindfulness for børn og unge med autisme på et moderat funktionsniveau. Samarbejdet foregår på tværs af fag-grupper og afdelinger.

Inden vi kastede os ud i dette projekt havde vi en del diskussioner og refleksioner bl.a. om hvilke elever, der skulle deltage, hvilke kriterier vi anvendte for udvælgelse, samt hvordan vi kunne arbejde med en omskrivning af selve mindfulness programmet.

Vores udgangspunkt og mål har været at introducere mindfulness for børn og unge på moderat udviklingstrin i et forsøge på at reducere stress-niveauet hos det enkelte barn.

Kan børn og unge på et moderat udviklingstrin overhovedet have glæde af at arbejde med mindfulness?

Hvordan oplever det enkelte barn effekten af mindfulness og kan vi måle det?

Vi vil gerne dele vores tanker og overvejelser med jer om de midler og metoder, vi har brugt samt fortælle om de praksiserfaringer vi har fået i og under forløbet.

Endvidere vil vi fortælle om forældrenes reaktion og inddragelse på anvendelse af mindfulness til børn og unge med autisme.

Vi har været i en proces og er det stadig, heldigvis.

Implementering af velfærdsteknologi

Mandag den 23. april kl. 12.30 - 13.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 - 11.30

Mette Albrechtsen, Psykolog

Elias Helfer, Can. mag.

I det pædagogiske arbejde inden for specialområdet benyttes i dag mange forskellige teknologier, både af beboere og personale. Velfærdsteknologi giver muligheder for at understøtte og udvikle relationer, læring og kommunikation i forhold til mennesker med nedsat funktionsevne, og dermed styrke livskvalitet og livsmestring.

Hvordan påvirker brugen af teknologi beboernes hverdag, Autismecenter Storstrøm har i projektet ”det digitale tilbud” arbejdet med teknologierne, så de rent faktisk understøtter det pædagogiske arbejde.

Vi vil beskrive de materialer som vi har udviklet, for at sikre at den velfærdsteknologi vi vælger til beboerne er med udgangspunkt i den enkeltes behov.

Vores fokus har ikke været at udvikle teknologi men tage udgangspunkt i det der findes. Vi ser på brugernes behov før vi ser på teknologien.

Vi vil vise filmen ”det digitale tilbud”.

Bevidst ikke-dømmende opmærksomhed i nuet - et supplement i arbejdet med konflikthåndtering

Mandag den 23. april kl. 12.30 - 13.30

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 - 10.00

Michael Harboe Kvistgaard, Specialpædagogisk konsulent

Mindfulness, der kan beskrives som ”bevidst ikke-dømmende opmærksomhed i nuet” er oppe i tiden og benyttes i mange forskellige sammenhænge. Resultaterne ved mindfulness træning er mange, og omfatter bl.a. mindsket stress; reduktion i negative emotioner; en forhøjet bevidsthed om sine egne tanker og hvordan disse påvirker ens egen adfærd samt opbygning af en ikke-reaktiv opmærksomhed.

Jeg har gennem de sidste 12 år beskæftiget mig med konflikthåndtering og gennem de seneste 4 år med mindfulness i specialpædagogiske sammenhænge. Jeg vil på workshoppen formidle overvejelser om hvordan mindfulness er relevant i forhold til ”Low arousal tilgang” (ikke konfronterende konflikthåndtering).

Jeg vil desuden fortælle om hvordan ”meditation på fodsålerne” kan benyttes af unge til at håndtere deres aggression. En stor fordel herved er, at den unge får et værktøj til selv at håndtere sin aggression – i stedet for at det er omsorgspersoner der skal ”konflikthåndtere”.

Mine erfaringer med kombinationen af mindfulness og konflikthåndtering fortsat begrænsede, så workshoppen vil i høj grad formidle forskning og egne overvejelser om, hvordan mindfulness kan benyttes til reduktion af intensiteten, antal og omfang af konfliktsituationer. Endeligt vil der på workshoppen blive mulighed for selv at stifte bekendtskab med mindfulness meditation.

FLYT DIG MENNESKE!

Mandag den 23. april kl. 14.30 – 15.30

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Camilla Høngaard, Pædagog

Er en fortælling om at menneske, hvis historik er præget af vold og magtesløshed på begge sider af døren. Begge sider fordi mennesket det handler om, har en voldsom historik både fra sin barndom og i sit voksne liv fra institutionsmiljøet. En adfærd, der har konsekvenser for mennesket, men også for de mennesker, der har brugt og bruger sit arbejdsliv på at skabe rammerne for at adfærden ændres. Mennesker er gode til at flytte sig, og når man flytter sig, så skabes der nye perspektiver, nye muligheder og nye forudsætninger for at skabe rammerne for bedring.

Det begyndte i marts 2016, hvor et lille privat tilbud åbnede dørene og idag arbejdes der fortsat på at skabe en hverdag, hvor der er fokus på trivsel og de stærke relations værdi. Medicinniveauet er siden indflytning halveret. Affektudbrud er aftaget og mennesker flytter sig.

Målgruppen der modtager støtte har et kognitivt funktionsniveau omkring 1-3 år.

AUTISME, KOMMUNIKATION OG KONFLIKT FOREBYGGELSE – PÅ JAPANSKI!

Mandag den 23. april kl. 17.00 – 18.00

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

*Christian Stewart-Ferrer, klinisk psykolog
Sif Stewart-Ferrer er cand.mag. i filosofi og
antropologi*

Som professionel og som pårørende er det ikke altid let at finde vejen ind i en dialog med autister. Man kan ofte føle, at man ender i en skyttegravskrig, hvor det også kan være mere end svært selv at bevare roen og ikke lade sig rive med af affekt-smitte. Denne workshop beskriver og demonstrerer en tilgang, udviklet i Japan i sidste århundrede, som både beforder dialog, dæmper den andens antændthed, og viser, hvordan man selv holder sin psykiske balance (eller genfinder den). Tilgangen er den unikke, ikke-voldelige japanske kampkunst aikido, som faktisk blev udviklet med det formål at befordre fredelig sameksistens, og som workshoplederne har fundet inspiration i til kommunikationsbrug gennem mange år. I parentes bemærket tiltrækker aikido ikke så få autister – grundet den rolige, overskuelige interaktion og den japanske kultur og æstetik, som er integreret i aikido i ganske særlig grad.

Christian Stewart-Ferrer er klinisk psykolog i privat praksis ("Tidens Psykologer", Odense) og aikido-instruktør (4.dan). Sif Stewart-Ferrer er cand.mag. i filosofi og antropologi og aikido-udøver (1.dan). Begge har Aspergers Syndrom, er drevne oplægsholdere på SIKON m.m., og har erfaringer med at undervise i dagens emne gennem mange år – både for erhvervsfolk og for mennesker, der enten familiært eller professionelt omgås autister.

KLASSENS TYKKE DRENG

Croon & Comedy

Underholdning
til
jubilæumsfesten
Mandag aften

Underholdning
til jubilæumsfesten

Mandag aften

Jungle Boogie
Band

Workshops Forskning

MANGE MENNESKER MED EN DIAGNOSE INDEN FOR AUTISMESPEKTRET ANSES SOM VÆRENDE I UDKANTEN AF ARBEJDS-MARKEDET

Mandag den 23. april kl. 15.30 – 16.30

Tirsdag den 24. april kl. 12.00 – 13.00

Lise Nielsen, Praktik- Og Jobkoordinator

Mette Andersen, Socialrådgiver og vejleder

Autismecenter Nord-Bo er en ikke-erhvervsdrivende fond, der blev etableret 3. januar 1998. Formålet er at skabe så gode udviklingsmuligheder for mennesker med en autisme som muligt. Vi er ikke sat i verden for at generere økonomisk overskud, og derfor bliver et evt. overskud jf. fondsvedtægterne omsat i tiltag, der sikrer fondsformålet.

Vi bor i Nordjylland og har afdelinger placeret i Jammerbugt Kommune og Aalborg Kommune. Autismecenter Nord-Bo udbyder mange forskellige tilbud både efter Serviceloven og Beskæftigelseslovgivningen. I takt med udviklingen inden for beskæftigelseslovgivningen har vi fået et øget fokus på mulighederne for, at målgruppen kommer ud i uddannelse eller arbejde.

Mennesker med en diagnose inden for autismspektret har oftest nogle særlige behov, hvilket sætter krav til uddannelsessteder og arbejdspladser men samtidig også krav til andre samarbejdspartnere, herunder jobcentre. Lige præcis i samarbejdet med jobcentrene har vi mange gode oplevelser med socialrådgivere, virksomhedskonsulenter og andre, der har formålet at imødekomme det enkelte menneske med de særlige behov dette har. Her er oplevelsen, at styringen ikke har været det altoverskyggende element, men derimod den faglige frihed.

ALDRING OG AUTISME – RESULTATER FRA ET VIDENSKABENDE NETVÆRK

Mandag den 23. april kl. 14.00 – 15.00

Tirsdag den 24. april kl. 10.30 – 11.30

Freja Hamalainen Sirdorf, Faglig Leder ved Specialområde Autisme, Region Midtjylland og DEFACTUM, Region Midtjylland

Viden om aldring og autisme er sparsom, idet den første generation af mennesker, der fik autismediagnosen, først nu er ved at blive ældre. Der er et stort og udækket behov for praksisnær viden om, hvordan vi sikrer borgerens livskvalitet i takt med, at de bliver ældre. Erfaringerne fra et treårigt videnskabeligt netværk er, at mange af de forhåndsantagelser og hypoteser, som blev opstillet om hverdagsliv, helbred og relationer, viste sig at dække over andre og mere komplekse sociale og sundhedsmæssige problematikker.

Et af de vigtigste resultater har været, hvor stor en betydning relationer har for mennesker med autisme. Relationer er en stærk motiverende faktor og har enorm betydning for livskvaliteten.

Den metodiske tilgang har givet netværket en anden viden om borgerens hverdagsliv, helbred, relationer og livskvalitet end den, man får i det daglige arbejde med borgere med autisme, som har nedsatte kommunikationsevner eller kognitive funktionsnedsættelser. Problematikkerne bliver nemt oversete, hvis ikke socialområdet anlægger den systematiske tilgang, som den praksisbaserede forskning tilbyder.

På workshoppen præsenterer vi den viden, der er skabt via det videnskabelige netværk:

- Hvad har vi lært om aldring ?
- Hvad har vi lært om livskvalitet?
- Hvad har vi lært om ændrede hverdage, helbred og relationer?
- Hvad tilbyder den praksisbaserede forskningstilgang?

ASPERGERS VÆRK FRA 1938

Mandag den 23. april kl. 17.00 – 18.00

Tirsdag den 24. april kl. 9.00 – 10.00

Cecilia Brynskov, ph.d., Aarhus Universitet og Autismeklinikken

For nylig er der blevet fundet en tekst af Hans Asperger, som udkom i 1938, hvor han dels beskriver nogle børn med autisme, dels foreslår betegnelsen ”autisme” for deres karakteristika. Altså var Leo Kanner ikke den første til at gøre dette, da han i 1943 udgav sine nu verdensberømte case-beskrivelser. Asperger havde gjort det allerede fem år forinden, og historiebøgerne må skrives om.

Teksten er en transskription af en forelæsning, Hans Asperger afholdt på Wiens Universitet i 1938. Forelæsningen er ikke kun interessant, fordi den indeholder den allerførste beskrivelse af autisme. Den er også interessant, fordi den blev afholdt kort efter, at Østrig var blevet indlemmet i Det Tredje Rige, og altså efter at der i Østrig var indført nazistisk lovgivning, der påbød udrensning af handicappede. I direkte modstrid med dette påbud, og på trods af at Gestapo med stor sandsynlighed var til stede under forelæsningen, er Aspergers forelæsning ét langt forsvar for afvigende børn. Han siger blandt andet: ”Ikke alt, hvad der falder ved siden af, og som altså er ”abnormt”, behøver af den grund straks at kaldes ”mindreværdigt”.”

Denne workshop handler om en bog, jeg er i gang med at skrive om Hans Asperger og forelæsningen fra 1938. Bogen kommer bl.a. til at indeholde en oversættelse af forelæsningen, som jeg vil give smagsprøver på i workshopen.

WakeUp workshops

Du kan få meget mere ud af din konference!

Hvis du kan stå tidligt op, kan du vælge dig en WakeUp workshop.

Du kan indtage workshoppen sammen med en lækker morgen buffet, som du finder i forhallen.

AUTISME STREAM

Stemmer fra Venus - om livet med autisme

Tirsdag den 24. april kl. 8.00 – 8.55

Betina Gervig Marnow

Stemmer fra Venus – om livet med autisme.

Det kan til tider synes som om, at autistiske mennesker er fra Venus og neurotypiske mennesker er fra Mars, men lad os mødes på Saturn, væbnet med gensidig forståelse og nysgerrighed, og starte på en frisk.

Jeg er en kvinde på 43 år. Jeg bor på landet med min kæreste og mine to drenge på 7 og 13 år – begge med infantil autisme. Jeg blev selv diagnosticeret med Aspergers Syndrom i 2014 efter at have levet et dobbeltliv med et indre kaotisk følelsesliv, som gang på gang resulterede i stressbetingede belastninger. Jeg havde gentagne lange sygemeldinger fra mit arbejde, hvor jeg isolerede mig og var helt nede at skrabe bunden med depression og udtalt angst. Udadtill var jeg glad, fyldt med humor, social og overskudsagtig, men virkeligheden var bestemt en anden.

I mit oplæg vil jeg fokusere på det følelsesliv, som jeg med autisme oplever, og prøve at forholde mig lidt kritisk til det lettere stereotypiske billede, der hidtil er blevet skabt. Min oplevelse er nemlig, at kriterierne for at beskrive et autistisk menneskes følelsesliv bliver defineret af neurotypiske mennesker ud fra deres erfaringer og med deres 'briller' på, og det giver ikke ret tit et sandt billede af, hvordan det egentlig hænger sammen. Det er set gennem de neurotypiske øjne, at man kan risikere at blive stemplet som indelukket, egoistisk og fuldstændigt uden empati, når man ikke reagerer neurotypisk på de følelsesmæssige udfordringer livet uundgåelig giver.

PÆDAGOGISK UDVIKLINGSARBEJDE ETNICITET OG HANDICAP

Tirsdag den 24. april kl. 8.00 – 8.55

Mehdi Owliaie, Instituttleder

Linda Schwartz Larsen, Faglig chef

ETNICITET OG HANDICAP - Kognitive funktionsnedsættelser i et islamisk perspektiv. Der bor ca. 34 millioner muslimer i Europa og 7 - 10% af alle familier i Skandinavien, der har et barn med et handicap, har en muslimsk baggrund. Det betyder at mange fagfolk dagligt samarbejder med muslimske familier - et samarbejde som kan være vanskeligt og udfordrende for begge parter på grund af forskellige faktorer. Som en del af forskningsprojektet Disability and the muslim perspective omkring psykosocial tilpasning i familier fra etniske minoriteter med muslimsk baggrund vil Mehdi Owliaie, som er hovedansvarlig for det danske bidrag i forskningsprojektet, sammen med Linda Schwartz Larsen bidrage med en introduktion til:

Islams syn på kognitive funktionsnedsættelser og handicapforståelse i en islamisk kontekst - både historisk, kulturelt og religiøst.

Præsentation og identifikation af de barrierer og udfordringer der opstår i mødet mellem etniske minoritets familier med børn med autisme og det danske social - og sundhedssystem.

Sociale og kulturelle forståelsesrammer i disse familiers opdragelse af deres børn med kognitive funktionsnedsættelser.

Formålet med oplægget er at formidle viden om islams perspektiv på kognitive funktionsnedsættelser, herunder autisme. Vi giver deltagerne indsigt i viden og redskaber der kan understøtte et godt og bæredygtigt samarbejde med disse familier for at sikre trivsel og udvikling hos de børn det hele handler om.

Oplægget vil være relevant for fagfolk herunder lærere, pædagoger, socialrådgivere og psykologer.

PÆDAGOGISK UDVIKLINGSARBEJDE

Lær tre redskaber på 55 minutter

Tirsdag den 24. april kl. 8.00 – 8.55

Kamilla Helkiær, Lærer

Fokus i workshoppen er på at lære tre konkrete og let anvendelige redskaber, som viser gode resultater for børn og unge med autisme. Redskaberne er pralebogen, sociale historier og tegneseriesamtalen.

Redskaberne bliver kort introduceret, og du får herefter mulighed for at afprøve dem i praksis så du kan begynde at anvende redskaberne allerede onsdag, når du kommer hjem fra SIKON. Workshoppen henvender sig både til pårørende og professionelle. Kamilla Helkiær er lærer i Skolen Sputniks solisttilbud Kupeen og har undervist på grundkursus i autisme i Kursuscenter Sputnik.

PÆDAGOGISK UDVIKLINGSARBEJDE

Søstjerneskolens - en dagbehandlingsskole i København for elever med svær skolevægning, PDA og traumetilstand

Tirsdag den 24. april kl. 8.00 – 8.55

Kirsten Callesen,

Psykolog, Psykologisk Ressource Center og Søstjerneskolens

Dan S. Rasmussen, Skoleleder

Søstjerneskolens blev godkendt i efteråret 2013 med henblik på at skabe et dagbehandlingsskoletilbud, som kunne rumme de mest udsatte børn og unge med autisme og svær komorbiditet, som historisk havde været skolevægrende i meget lange perioder. Stifteren Kirsten Callesen er psykolog og specialist i børn med autisme og angst, PDA – ekstrem kravafvisende adfærd, OCD, spiseforstyrrelser, traumebehandling af børn med autisme, selvskadende adfærd, selvmordstruende adfærd, depression og psykoser. Kirsten har et mangeårigt samarbejde med børne- og ungdomspsykiatrien i region Hovedstaden, og har et intenst samarbejde om de elever på Søstjerneskolens, som er tilknyttet psykiatrien, som en del af deres behandling.

Som en del af hensigten med Søstjerneskolens var formålet at skabe en behandlingsskole for elever med PDA – ekstrem kravafvisning – hvis skolehistorik bar præg af, at selv de bedste special- og behandlingsskoler ikke kunne rumme eller matche elevernes undervisnings- og behandlingsbehov. Gennem de sidste 4 år har Søstjerneskolens skabt en ramme for 20-22 elever ad gangen med svær PDA, skolevægning, traumeadfærd og har oparbejdet en yderst specialiseret og specifik viden og erfaring om den rette tilgang til i al fald de elever, som vi har. Søstjerneskolens formål er at være med til at udvikle best practice og blive en form for videns- og ressourcecenter for andre skoler, som gerne vil rumme og behandle elever med svær skolevægning.

NYHED PÅ SIKON

- særligt fokus på at skabe en
autismevenlig konference

For autistiske mennesker kan en konference med mange mennesker være overvældende og stressende. På konferencer stilles der store krav til kommunikation og interaktion med andre deltagere som kan være særligt krævende for konferencedeltagere og oplægsholdere med autisme.

Det kan også være en udfordring at navigere rundt i uvante omgivelser, med mange mennesker og sanseinput der forstyrrer.

For at fremme autismevenligheden på SIKON 2018 har vi valgt at investere i nye tiltag som vi håber, bidrager til en bedre konferenceoplevelse for alle.

Med venlig hilsen

Mehdi, Ellen og Linda

Mehdi Owliaie
Institutleder, Det Nationale
Autismeinstitut

Ellen Vallentin Christiansen
Autist og foredragsholder

Linda Schwartz Larsen
Faglig leder, Det nationale
Autismeinstitut

FOKUS

1: AUTISME INFORMATIONSTAND PÅ KONFERENCEN: (placeret til venstre ved garderoben i ”hallen”)

Her har alle med autisme, der oplever behov for det, mulighed for at henvende sig vedr:

- **Indregistrering på konferencen.**

Personalet sørger for at du får dit navneskilt og hjælper dig med garderobe og indregistrering på hotellet.

- **Autistisk oplægsholder?**

Vores kontaktpersoner er i standen og tager imod oplægsholdere. Du kan blive ledsaget til det rum hvor din workshop skal afholdes. Vi sørger for at teknikken fungerer. Vi påtager os opgaver fx. ordstyring og tidsstyring så du kan koncentrere dig om dit oplæg.

- **Udlevering af ”Vis-hensyn” badge samt ”Mit signal” armbånd og ørepropper.**

Vis-hensyn badgen, er et tydeligt signal til folk omkring dig om, at du kan have brug for at de tager hensyn og er tolerante. ”Vis-hensyn” badge giver adgang til lokaler 15 minutter før plenum oplæg starter. Hvis du ønsker at spise middag i salen man dag aften har du også her, adgang 15. minutter før, så du kan finde dig en plads.

”Mit signal” er et armbånd med både en rød og en grøn side. Hvis du vælger at vende den røde side udad, er dit signal at du ikke ønsker at andre henvender sig til dig. Hvis du vender den grønne side udad, signalerer du at andre kan kontakte dig.

- **Udlevering af ”Reserveret” skilt**

Hvis du bruger ”Vis-hensyn” badgen, kan du få udleveret et ”Reserveret” skilt som du kan lægge på den plads du gerne vil sidde på. Du kan også bare sætte dig på den ønskede plads, før alle andre lukkes ind.

- **Informationsskærm**

Skærmen viser lokaleændringer, på kortet over conferenceområdet. Her får du også oplysninger om de øvrige muligheder i standen. Alle medarbejdere i standen har ”Spørg – mig” T-shirts på, med Landsforeningen Autismes og Det Nationale Autismeinstituts logo.

- **Book en rundvisning**

Alle kan booke en fysisk rundvisning af hele conferenceområdet. Rundvisning gives af en medarbejder på Radisson og en medarbejder fra info-standen.

- **Støtte til sanserne**

Du har mulighed for at reservere en kædevest eller lignende til afprøvning i op til 3 timer under konferencen. Udstyret udlånes fra Autisme Info-standen.

2: SPISNING UNDER KONFERENCEN:

- **Særlige kosthensyn**

Som allergiker eller vegetar med særlige kosthensyn oplyses det i forbindelse med booking af din billet på www.SIKON.dk. Her finder du også et felt der hedder "øvrige oplysninger". I feltet "øvrige oplysninger" kan du skrive at du ønsker vores "autisme special-menü" som består af en hovedret og en dessert: Pizza og vanilleis med knæk-glasur. Disse kan serveres både i salen og i restauranten. Hvis du ønsker at spise på dit værelse, har du mulighed for at bestille en pizza, samt et glas øl, vand, eller vin (Du kan bestille din pizza fra Menü kort som du får i Autisme info standen). Du skal bestille din pizza i info standen før kl. 16.00 mandag eftermiddag.

HUSK at du skal skrive dine valg på din tilmelding, under "øvrige oplysninger" nederst på tilmeldingen, når du booker konferencen.

- **"Vis-hensyn" badge giver adgang til restauranten 15 min før buffeten åbner.**

Du kan reserveres plads med "Reserveret" skiltet, eller du kan blot sætte dig på den ønskede plads.

- **Mulighed for at spise i "stillezone" i forbindelse med restauranten.**

I "stillezonen" er buffeten tilrettet autistiske sanser.

- **Middag med konversation**

Mandag aften: Der ligger konversationskort på alle borde til brug for dialog med de andre ved bordet.

3: ALLE DELTAGERE OG OPLÆGSHOLDERE, MED AUTISME, FÅR TILSENDT EN PDF FIL MED FØLGENDE INFORMATIONER:

Alle deltagere med autisme får:

- Kort der viser ruten mellem Odense Banegård og conferencecenter, det tager ca. 15 minutter at gå.
- Kort over conferenceområdet, inddelt i douche farver, ud fra lokale – zone inddeling.
- Mulighed for at benytte SMS service, på særligt nummer, under konferencen ved spørgsmål eller akut behov for hjælp og støtte.

- Anbefaling af 3 spisesteder i Odense, tæt på hotellet, til dem som ankommer søndag.
- Annoncering af hvordan og hvor man kan se plenum oplæg og udvalgte workshops på konferencen, som live-streaming i beskyttede omgivelser.
- Alle med autisme har mulighed for indkvartering på HC Andersens hotel.
- Information om hvilket stik der kan anvendes til tolke-udstyr, hvis man gerne vil anvende egne høretelefoner, samt info om dansk/engelsk kanal i tolkeudstyret.

SÆRLIG INFORMATION TIL AUTISTISKE OPLÆGSHOLDERE:

- En person håndterer alle oplægsholderes henvendelser før konference, herefter:
- Tildeling af kontaktperson under konferencen, med navn, billede og funktion. Email adresse du kan skrive til, fra to uger inden konferencen, hvis du har spørgsmål.
- Information om hvor oplægsholdere kan henvende sig for at få billeder af det lokale de skal holde deres oplæg i.
- Hvilket IT udstyr er der til rådighed ved oplæggene? Information om hvordan oplægsholder skal medbringe sit oplæg, f.eks. på USB.

4: STILLERUM/SANSERUM PÅ KONFERENCEN:

- Lokale målrettet deltagere og oplægsholdere med autisme. Rummet indeholder bl.a. kuglestole, som man frit kan benytte og afprøve.

5: UNDER OPLÆG:

- Mulighed for at sende sine spørgsmål til oplægsholderen til et særligt SMS nummer. Spørgsmålet læses op af konferencier efter oplægget, sådan at man ikke selv behøver at tage ordet.

6: KONTAKTPERSONERNES OPGAVER, UDOVER DE OVENFOR BESKREVNE:

- Bindeled mellem Radissons tekniske supportere og oplægsholderne med autisme.
- Tovholder under oplæg, som lukker dørene, sætter oplæg i gang, introducerer oplægsholder, holder øje med og styrer tiden, ordstyrer ved spørgsmål og afslutter oplægget til tiden.

Team Autisme 2018

Patrick Milandt
IT-support

Jonas Reppel
Kontaktperson

Sara Rasmussen
Kontaktperson

Sine Hansen
Kontaktperson

Nikolai Lønberg
IT-support

Dianna Milandt
Kontaktperson

Vi glæder os til at modtage feedback i form af ris eller ros, i forhold til de nye tiltag, så vi også til vores fremtidige SIKON konferencer kan skabe og fastholde en autismevenlig atmosfære.

VI ØNSKER JER ALLE EN RIGTIG GOD KONFERENCE!

Kontakt os på
kursus@autismeforening.dk
hvis du ønsker at booke en stand.

Oliz - Sansemotoriske hjælpemidler til børn og unge
www.oliz.dk. Vores produkter skal kunne hjælpe
børn og unge med at finde ro og tryghed i hverdagen.

Sputnik – Skole, STU og kollegier for børn og unge
med autisme. Sputnik er VISO-leverandør og tilbyder
efteruddannelse for fagfolk.

AspIT - En landsdækkende erhvervsrettet IT – Uddan-
nelsesmodel for unge med autisme eller lignende van-
skeligheder.

Børne - og Autismecenter Region Syddanmark - har
tilbud inden for autismspektret samt blinde og døv-
blinde, der er svært psykisk udviklingshæmmede.

Hans Knudsen Institut fortæller om muligheder for
uddannelse – EUD, STU (fx IT-uddannelsen og BMU)
samt støttende forløb mod uddannelse og job.

Messeområde

HABITUS Besøg HABITUS' stand, hvor du kan høre om vores specialpædagogiske tilbud til borgere med ASF og problemskabende adfærd.

Håb, gnist og handlekraft: Boostcamp for unge med autisme. Hør om Specialområde Autismes nye 12-dages højskolelignende forløb.

Tiimo: Tiimo er en app til smartwatches, som guider og støtter barnet gennem dagen. Ved hjælp af en visuel kalender, små vibrationer og tidsstyring, skabes overblik, struktur og selvstændighed.

Messeområdet er åben under hele konferencen. Events annonceres på skærmene i messeområdet.

Der er et begrænset antal stande tilbage. Interesserede kan kontakte Maria Frostholm Wallbridge på kursus@autismeforening.dk eller på 20576330 for nærmere information om priser, muligheder og betingelser for at købe en stand på konferencen.

Praktiske oplysninger

Mandag den 23. april og tirsdag den 24. april 2018

Sted

Radisson Blu H. C. Andersen Hotel
Claus Bergs Gade 7
5000 Odense C

Konferencepris

EARLY BIRD: Kr. 4.300,- pr. person dækker frokost og festmiddag mandag samt morgenmad og frokost tirsdag. Pris efter 15. marts 2018 er kr. 4.700,-

Rabatordninger

Institutioner/skoler m.m. får 1 medarbejder med på konferencen helt gratis, for hver 10 medarbejdere, de sender. Tilbuddet kræver, at man tilmelder alle 11 personer samtidig.

Afbud

Evt. afbud skal meddeles skriftligt. Ved afbud til og med den 25. marts 2018 betales 50%. Ved afbud efter den 20. marts 2018 betales 100%.

Overnatning

Konferencen afholdes på Radisson Blu, Hotel H.C. Andersen.
Hotel H.C. Andersen arrangerer overnatning for alle deltagere på en række hoteller i kort afstand fra, hvor konferencen afholdes.

Personer med autisme, ansatte og frivillige samt de fleste af vores oplægsholdere overnatter på Hotel H.C. Andersen.

Derudover er der kun få pladser. Næsten alle andre hoteller er i gåafstand.
Indkvartering på dobbeltværelse: kr. 795,- pr. person, enkeltværelse: kr. 900,-.
Morgenmad er inkluderet i overnatningsprisen.

Søndagsankomst

Overnatning fra søndag til mandag, kr. 625,- pr. person inkl. morgenmad.

Indtjekning på hotelværelse

Indtjekning på hotelværelse fra kl. 16.00.

Parkering

Hotellet har 90 p-pladser, og de koster kr. 50 pr. døgn..

Parkeringskælder ved Odeon – lige ved siden af Radisson Blu Hotel:

Parkeringen koster kr. 12 pr. time, og man betaler kun for den tid, man parkerer.

Man kan betale med Dankort, kontant og MobilePay eller tilmelde sig et abonnement, hvor systemet registrerer bilens ophold i p-kælderen og automatisk trækker pengene fra ejerens konto.

Hvis man benytter offentlig transport, kan man gå fra Odense Banegård, det tager 10-15 min.

Tilmelding

Tilmelding kan ske via hjemmesiden www.SIKON.dk eller til: SIKON - Landsforeningen Autismes Kurser og Konferencer, Banestrøget 21, 2.sal, 2630 Taastrup.

Tilmelding til søndagens arrangement kan ligeledes ske via SIKON hjemmeside. Tilmelding er separat.

Betaling

Faktura fremsendes efter modtagelsen af tilmelding. Spørgsmål til fakturering kan rettes til Helle Bach på mail bogholder@autismeforening.dk. Hvis du tilmelder dig elektronisk, kan du vælge at betale med dankort.

Yderligere oplysninger

Konferenceprogrammet kan ses på SIKON via link på Landsforeningen Autismes hjemmeside www.autismeforening.dk. Programmet kan også bestilles på tlf. 20 57 63 30.

Konferenceinformation

Oplysning om overnatning, temagrupper og workshops m.m. forventes udsendt i ugen den 2. - 6. april 2018.

Øvrigt konferencemateriale udleveres ved indgangen mandag morgen.

Deltagerregistrering

Alle spørgsmål vedr. deltagerregistrering kan stilles til Maria Frostholt Wallbridge, telefon 20 57 63 30 eller på mail kursus@autismeforening.dk.

Fagligt indhold

Spørgsmål om konferencens faglige indhold kan stilles til Lars Grønlund, telefon 30 53 34 52, eller mail: l-g@autismeforening.dk.

Vi bestræber os på at sammensætte et varieret program. Synspunkter fra oplægsholdere under konferencen er ikke nødvendigvis udtryk for Landsforeningen Autismes holdninger. Vi forbeholder os retten til at ændre i programmet ved afbud, ved for få tilmeldinger til temagrupper og workshops og i andre forhold, som SIKON ikke er herre over.

Støttemuligheder

Hvis barnet/den unge er under 18 år, kan man efter Servicelovens §41 søge sin kommune om bevilling af deltagerbetaling og øvrige omkostninger såsom pasning, tabt arbejdsfortjeneste og transport. Kontakt evt. Landsforeningen Autismes socialrådgiver Ulla Kjer på tlf. 70 25 30 65 vedr. udarbejdelse af ansøgning til kommunen.

Tolkning

Der er tolkning til dansk mandag og tirsdag i plenum.

Storskærm

Information om temagrupper og eventuelle ændringer vil blive annonceret på en storskærm i forhallen.

Temagrupper

Temagrupper med udenlandske oplægsholdere afholdes på engelsk. Der vil kun i begrænset omfang være oversættelse til dansk.

For mennesker med autisme

SIKON konferencen skal kunne rumme alle, der interesserer sig for autisme, både forældre, professionelle og mennesker med en autismediagnose. Vi er bevidste om, at SIKON kan være en overvældende oplevelse med en mængde forskellige og ukontrollerbare sanseindtryk, fra tidlig morgen til sen aften. De mange mennesker og aktiviteter kan være en udfordring, særligt for dig, der har en autismediagnose.

Pauser med plenum på TV

Hvis du har brug for ekstra pauser i løbet af konferencen, men ønsker at følge vores plenum oplæg i salen, kan du benytte vores pauserum. Pauserummet ligger ved siden af restauranten, og herfra kan du følge alle plenum præsentationer transmitteret på TV, mens du nyder gratis kaffe, kakao og te og slapper af i en blød stol.

Plads til forskellighed

Husk, at du har mulighed for at ønske særlig forplejning, når du tilmelder dig. Du kan også vælge at spise din konferencemiddag og/eller din frokost i et mindre rum, frem for i koncertsalen. Skriv dine ønsker til os i bemærkningsfeltet, når du tilmelder dig konferencen; på den måde får vi tid til at tage hånd om de særlige hensyn og forvandle dem til muligheder.

Autismekonference

Mandag den 23. april og tirsdag den 24. april 2018

Målgruppe

Alle med interesse i autisme. Konferencedeltagerne er en blandet skare af professionelle, personer med autisme og pårørende.

Formålet med konferencen er:

- at dele viden om forskning, pædagogisk praksis og teori
- at udveksle erfaringer med andre professionelle, forældre eller autistiske mennesker
- at få inspiration, motivation, ideer og nye muligheder
- at lære nye kolleger/forældre/autister at kende, og at udbygge allerede etablerede kontakter

Workshops

Når du tilmelder dig konferencen, skal du samtidig tilmelde dig de workshops, som du har lyst til at deltage i.

WakeUp workshops

Hvis du vil udnytte din tid på konferencen optimalt, kan du deltage i en af vores Wake-Up Workshops tirsdag morgen.

Tilmelding

Du tilmelder dig via hjemmesiden www.SIKON.dk. Du modtager en bekræftelse med oplysninger om overnatning, og om dine valgte workshops og temagrupper. Se også de praktiske oplysninger bagerst i kataloget.

Landsforeningen Autismes
Kurser og Konferencer
Banestrøget 21, 2.sal
www.SIKON.dk

Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

KURSUSKATALOG 2018

Kurser for professionelle

Tramp i pedalerne,
hold balancen - kør

SIKON
Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

Læs mere om alle de mange kurser vi afholder for professionelle.
Kursuskataloget kan du findes på vores hjemmeside www.SIKON.dk - her kan du også tilmelde dig og din kollega allerede idag.....

SIKON

Kursuskataloget udgives af
Landsforeningen Autisme

Ansvarshavende redaktør
Heidi Thamestrup

Redaktion
Maria Frostholt Wallbridge
kursus@autismeforening.dk

Lars Grønlund
l-g@autismeforening.dk

Tryk
Filipsen Grafisk Produktion

Oplag
11000

SIKON
Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

SIKON
Landsforeningen Autismes
Kurser og Konferencer

Banestrøget 21, 2.sal
2630 Taastrup
Tlf. 70 25 30 65

www.autismeforening.dk